

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

Bakalářské kombinované studium

2018-2021

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Melanie Váchová

Význam pedagogické profesionality ve výchovné péči

DDŠ Ostrava

Praha 2021

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Zdeněk Moucha CSc.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined Studies

2018-2021

BACHELOR THESIS

Melanie Váchová

The Importance of Pedagogical Professionalism in
Educational Care of DDŠ Ostrava

Prague 2021

The bachelor thesis work supervisor:

PhDr. Zdeněk Moucha CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovny.

V Ostravě dne

Melanie Váchová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce panu PhDr. Zdeňku Mouchovi, CSc. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat všem kolegům, kteří si na mne udělali čas v tak vypjaté situaci, jaká panoval v době vypracování mé práce (COVID – 19). Ráda bych také poděkoval své rodinně za pochopení a trpělivost, kterou se mnou měli.

Děkuji.

Melanie Váchová

Anotace:

Bakalářská práce je zaměřena na význam pedagogické profesionality ve výchovné péči s dětmi v DDŠ v oblasti města Ostravy. Problematika výchovy a vzdělávání dětí obecně je dlouhodobý proces provázející lidskou společnost od nepaměti. Práce se zatíženými jedinci je těžší, zaprvé pro jejich zatížení a zadruhé proto, že se jedná o minoritní komunitu, je tedy méně „pracovních vzorků“ ke studiu.

Práce je rozdělena do dvou základních částí. V první části se zaměřuji na teoretické vymezení institucionální péče v České republice, popisem poruch chování, jejich projevy, diagnostikou a výchovnými a vzdělávacími procesy.

Druhá část bakalářské práce je praktickou částí, kterou jsem prováděla v DDŠ Ostrava. Výzkum probíhal smíšenou metodou sběru dat studiem literatury – dotazník – pozorování – analýza – vyhodnocení. Získaná data byla početně upravena v tabulkách a graficky znázorněna v grafech.

V závěru práce se snažím o návrh řešení problematiky vzdělávání a vychovávání dětí v souvislosti s ne/profesionálním pedagogickým přístupem k dětem v DDŠ.

Klíčové pojmy:

děti, poruchy chování, diagnostika, výchova, vzdělávání, ústavní péče, ochranná péče, pedagogičtí pracovníci, personál

Annotation:

This Bachelor thesis is focused on the importance of pedagogical professionalism in educational care with children in DDŠ in the city of Ostrava. The issue of raising and educating children in general is a long-term process that has accompanied human society since time immemorial. Working with burdened individuals is more difficult; firstly because of their workload, and secondly because it is a minority community, so there are fewer “working samples” to study.

The work is divided into two basic parts. In the first part, I focus on the theoretical definition of institutional care in the Czech Republic, a description of behavioural disorders, their manifestations, diagnosis, and educational processes.

The second part of the Bachelor thesis is a practical part, which I performed at DDŠ Ostrava. The research was a mixed method of data collection by studying the literature - questionnaire - observation - analysis - evaluation. The obtained data was numerically adjusted in tables, and graphically represented in graphs.

At the end of the work, I try to propose a solution to the problem of education and upbringing of children in connection with a non-professional pedagogical approach to children in DDŠ.

Key words:

children, behavioural disorders, diagnostics, education, institutional care, protective care, pedagogical staff, staff

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Ústavní výchova vs. Ochranná výchova	2
2.1	Ústavní výchova	2
2.2	Ochranná výchova.....	3
3	Systém zařízení v České republice	3
4	Poruchy chování	6
4.1	Poruchy chování dle medicínské klasifikace MKN-10 (10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, Česká verze, platná od 1.1.2020)...	6
4.2	Společenská klasifikace poruch chování	8
4.3	Školská klasifikace poruch chování	9
4.4	Dimenzionální klasifikace poruch chování.....	9
5	Diagnostika chování.....	9
5.1	Proces diagnostiky ve speciální pedagogice	10
5.2	Speciálněpedagogická diagnostika dětí v raném, předškolním, školním věku a dospívání	11
5.2.1	Diagnostika v raném a předškolním věku	11
5.2.2	Diagnostika ve školním věku a dospívání	11
6	Projevy problémového chování.....	12
7	Personální obsazení dětské domova se školou (DDŠ) v Ostravě .	18
7.1	Pracovní náplň pracovníků DDŠ Ostrava	18
7.2	Pravidla jednotlivých součástí DDŠ Ostrava.....	20
8	Výchovně vzdělávací činnosti v DDŠ Ostrava.....	20
8.1	Výchovná činnost	20
8.2	Vzdělávací činnost.....	21
8.3	Zájmové činnosti.....	21
8.4	Preventivní sociálně patologické jevy	22
8.5	Systém hodnocení dětí v DDŠ.....	22
8.6	Výchovná opatření.....	23
9	Péče o děti v DDŠ a její organizace.....	24
9.1	Ubytování dětí v DDŠ	24
9.2	Umístění dětí do rodinných skupin	24
9.3	Stravování dětí v DDŠ	24
9.4	Materiální zabezpečení dětí v DDŠ	25

9.5	Finanční prostředky dětí v DDŠ.....	25
9.6	Přerušeni nebo dočasné omezení poskytování péče v DDŠ..	26
9.7	Postup při útěku dítěte z DDŠ	26
10	Metodika výzkumu	28
10.1	Hypotéza	28
10.2	Cíle výzkumu a možnosti komparace	29
10.3	Vyhodnocení.....	29
11	Interpretace hypotéz	47
12	Vyhodnocení získaných dat	47
13	Závěr.....	49
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	53
	SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	54
	SEZNAM PŘÍLOH	55

1 Úvod

Výchova má v lidské historii hluboké kořeny. Z biologického pohledu má výchova genetický základ, projevující se jako péče o potomky. Psychologie hovoří o napodobování chování starší generace, generací mladší a sociologie vyzdvihuje komunikaci, život a práci v sociálních skupinách.

První rozdělení výchovných skupin bylo zapříčiněno dělbou práce na mužské profese (boj, lov, stavební práce) a ženské profese (starost o domácnost), doplněny o mravní, tělesnou a brannou výchovu. (Stručné dějiny pedagogiky, 2020)

S vývojem společnosti a jejím smýšlením se také měnily názory mocnářské společnosti na možnosti výchovy a převýchovy mravně narušených jedinců. Byly zavedeny pojmy jako represe, rehabilitace a prevence ve spojitosti s používáním trestů, jako výchovného prostředku. Přesto, že písemných pramenů o historii etopedie není mnoho, považujeme právě toto období jako jakýsi počátek dějin etopedie. Etopedie šla ruku v ruce s pedologií a její rozvoj spojujeme s významnými historickými osobnostmi a jejich úspěchy při práci s narušenými jedinci a to jak v zahraničí, tak českých zemích. Např. Anton Semjonovič Makarenko, Wiliam Georg nebo Josef Zeman a mnozí další, kteří používali především, dodnes využívanou, metodu pokus/omyl. (Smolek, 2010) (Hyturová, 2013)

Etopedie¹ jako samostatný vědní obor byl vyčleněn z psychologie až v roce 1969 pro její značnou odlišnost mezi mentálně retardovanými osobami a osobami s poruchami chování. (Chaloupka, 1986) „Defekty skupiny mládeže s poruchami chování se začaly označovat jako sociálně narušenost.“ (Hyturová, 2013)

¹ Smolek, Zdeněk. *Etopedie*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. strana 5. ISBN 978-80-86723-84-6. Etopedie je jednou ze součástí speciální pedagogiky (z řec. Ethos = mrav, paideia = výchova). Defektologický slovník charakterizuje etopedii jako vědní odvětví, zabývající se výchovou, vzděláním a výzkumem sociálně narušené mládeže – obtížně vychovatelné.

Snahou při práci s narušenými jedinci je, včas je diagnostikovat, správně začlenit, zvolit vhodný přístup k výchově/převýchově, vzdělávání, začlenění do společnosti, ale také ochrana společnosti před pachateli trestných činů. Všechny tyto činnosti vykonávají lidé na různých postech ve společenském i profesním žebříčku a jejich odbornost a profesionalita se podepisuje na výsledném stavu jedince.

V bakalářské práci s názvem „Význam pedagogické profesionality ve výchovné péči DDŠ Ostrava“ se zabývám řešením problematiky vlivu neprofesionálního a neodborného chování a špatné výchovné práce pedagogů, vychovatelů, etopedů a psychologů při práci s dětmi v DDŠ Ostrava s cílem tuto činnost pracovníků zkvalitnit a tím dát větší šanci dětem na úspěšnější uplatnění v životě, po opuštění toho zařízení.

Zvolila jsem smíšenou metodu sběru dat za pomoci dotazníku, pozorování, jejich analýzu a vyhodnocení.

2 Ústavní výchova vs. Ochranná výchova

Institucionální výchova má v České republice (Československé republice) dlouholetou praxi, přesto se řada odborníků i laické veřejnosti domnívá, že není vhodná a vyvážená. Shledává jedince opouštějící výchovné ústavy jako nepřizpůsobivé, bez schopnosti se začlenit do společnosti, neschopné vytvářet zdravé a kvalitní mezilidské vztahy, být dobrým rodičem a vytvářet funkční rodinu. Často tíhnou k páchání trestné činnosti atd. (Janků, 2018)

2.1 Ústavní výchova

Ústavní výchova má právní základ v zákoně č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Jedná se o nástroj, kterým stát významnou měrou zasahuje do rodinných vztahů, formou institucionální péče, která je nařízena v souladu s § 971 až § 975 občanského zákoníku². Po posouzení všech okolností a důvodů, nařizuje

² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ústavní výchova část 2, hlava II, díl 4, §971, §971, §973, § 974 a § 975.

ústavní výchovu soud a na základě rozhodnutí je dítě odebráno z péče rodičů a je umístěno do ústavní péče. Délka ústavní výchovy je stanovena maximálně na dobu tří let s možností opakovaného prodloužení, přetrvávají-li důvody pro její nařízení až do 18 roku dítěte, ve výjimečných případech do 19 let. (Zák. č. 109/2002)

2.2 Ochranná výchova

Ochranná výchova je určitou formou ústavní péče podléhající trestnímu právu zakotveného v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, konkrétně v § 22. Soud může uložit mladistvému ochrannou výchovu v případě že, cituji:

„a) o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, v níž žije, b) dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána, nebo c) prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy, a nepostačuje uložení výchovných opatření.“³

Délka ochranné výchovy je stanovena do 18 let věku mladistvého, vyžaduje-li to zájem chráněný tímto zákonem je možno prodloužení do 19 roku. Soud nařídí zahájení dohledu probačním úředníkem v případě, že není možné ochranou vazbu vykonat ihned. Od výkonu ochranné výchovy lze upustit v případě, pominou-li před zahájením důvody, pro které byla uložena. (Zák. č. 218/2003)

3 Systém zařízení v České republice

V obecné rovině je systém zařízení k výchově a převýchově dětí s poruchami chování rozdělen podle věku dětí, pohlaví dětí a druhu zatížení dětí.⁴

Rozdělení školských zařízení, určených k ochranné výchově nebo ústavní výchově osob, je stanoveno zákonem číslo 109/2002 Sb. o

³ Zákon č. 218/2003 Sb., §22 odst. 1

⁴ Pro účely bakalářské práce se dítětem rozumí nezletilá osoba, jejíž přesné vymezení vychází z Čl. 1 sdělení č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte. § 8 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 509/1991 Sb.

výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. V §2 tohoto zákon rozděluje takováto zařízení na:

- a) **Diagnostické ústavy** – slouží k diagnostice a dle výsledků komplexního vyšetření, volných kapacit a zdravotního stavu stanovuje zařazení dětí do dětských domovů se školou (DDŠ), dětských domovů (DD) nebo výchovných ústavů (VÚ), vyjma dětí, přijatých z důvodů preventivně výchovné péče. Na základě komplexního vyšetření (diagnostických výsledků, výchovných a sociálních činností, vzdělávacích a terapeutických činností) zpracuje komplexní diagnostickou zprávu s programem rozvoje osobnosti dle § 2 odsta. 10.⁵ Délka pobytu v diagnostickém ústavu trvá nejčastěji 8 týdnů. Mezi úkoly diagnostického ústavu dále patří vzdělávací úkoly, výchovné a sociální úkoly, terapeutické úkoly, organizační a koordinační úkoly, záchyty a koncepční činnost. Diagnostické ústavy dále dělíme na **Dětské diagnostické ústavy** pro děti bez ukončené povinné školní docházky a **Diagnostické ústavy pro mládež**, pro děti s ukončenou povinnou školní docházkou.
- b) **Dětské domovy** – do DD jsou umísťovány děti ve věku 3 až 18 let, popřípadě matky se svými dětmi. DD pečuje o děti dle jejich individuálních potřeb a plní vzdělávací, výchovné a sociální úkoly. Jsou zde umísťovány děti s nařízenou ústavní výchovou, bez poruch chování, které navštěvují školská zařízení mimo DD.
- c) **Dětský domov se školou** – zajišťuje péči o děti s nařízenou ústavní výchovou, s uloženou ochrannou výchovou nebo

⁵ §2 odstavec 10,“ *V rámci péče o děti jsou jim zajišťovány specifické výchovné a vzdělávací potřeby, a to v odstupňovaném rozsahu pro děti a) samostatné přiměřeně věku, b) samostatné vyžadující občasnou kontrolu, c) vyžadující občasné vedení a stálou kontrolu, d) nesamostatné vyžadující stálé vedení i kontrolu, e) vyžadující soustavnou intenzivní individuální péči.*“

nezletilým matkám (včetně svých dětí, které nemohou být vzdělávány ve škole mimo DDŠ), mají-li nařízenou ústavní výchovu (ÚV) nebo uloženou ochrannou výchovu (OV). Umisťují se zde děti obvykle od věku 6 let do ukončení školní docházky. Pominuly-li důvody pro zařazení dětí do školy přímo v DDŠ, bývá dítě na základě žádosti ředitele DDŠ zařazeno do školy mimo DDŠ. Není-li středoškolské vzdělávání dětí mimo DDŠ po dokončení povinné docházky pro jejich závažné poruchy chování možné, nebo nenastoupí do zaměstnání, je přeřazeno do výchovného ústavu.

- d) **Výchovný ústav** – se věnuje dětem, se závažnými poruchami chování, nad 15 let s nařízenou ÚV nebo uloženou OV a to především sociální, vzdělávací a výchovnou formou. Zřizují se odděleně nejen pro děti s nařízenou ÚV nebo uloženou OV, ale také pro nezletilé matky a jejich děti nebo pro nezletilé matky a jejich děti vyžadující výchovně léčebnou péči, nebo se přinejmenším zřizují oddělené výchovné skupiny. V případě projevů zvláště závažných poruch chování u dětí s uloženou ÚV, mladších 15 let, ale starší 12 let, které pro tyto poruchy nemůže být umístěno v DDŠ, je také umístěno do výchovného ústavu.

Zařízení, kde jsou umístěny děti s uloženou OV, mají speciální stavebně technické prostředky za účelem zabránění útěku dětí i s možností využití audiovizuálního zařízení⁶, určeného k ochraně zaměstnanců a svěřeného majetku společně se zajištěním bezpečí dětí. (Zák. č. 109/2002)

⁶ „Možnosti využití a schvalovací pravomoc pro audiovizuální techniku jsou uvedeny v zák. č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů v § 15 odstavec 2,3,4.“

4 Poruchy chování

Sociologická encyklopedie ústavu AV ČR popisuje chování jako „reakci jakéhokoli systému na změny prostředí či situace. Lidské chování je projev aktivit jedince, odpověď na takové změny.“ (Nešpor, 2020) Obecně je uznáváno pravidlo, že chování je projev jedince, který ostatní vnímají. Odpověď na otázku, co je vhodné a co nevhodné chování, je ovlivněna hodnotami a normami konkrétní společnosti, ve které k těmto projevům chování dochází. Vymykají-li se projevy chování, vzhledem k vývojovému období, normám chování pro dané vývojové období a nedochází-li k usměrňování takového chování, dochází často k tzv. poruchám chování.

Poruchy chování lze definovat mnoha způsoby. Např. Vágnerová (Vágnerová, 2008) na straně 779 definuje poruchy chování takto: „Poruchy chování lze charakterizovat jako odchylku v oblasti socializace, kdy jedinec není schopen respektovat normy chování na úrovni odpovídající jeho věku, event. na úrovni svých rozumových schopností.“ Dle Kaleji (Kaleja, 2013) na straně 38 je „porucha chování každá negativní odchylka od normy, která má obraz trvalého a vědomého jednání označeného jako nežádoucí projevy v chování, které mohou vyústit až do stádia delikvence a kriminality.“ Poruchy chování dělíme do čtyř kvalifikací.

4.1 Poruchy chování dle medicínské klasifikace MKN-10 (10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí, Česká verze, platná od 1.1.2020)

Poruchy chování dle MKN-10 jsou charakterizovány jako přetrvávající a opakované agresivní, vzdorovité a asociální chování. Takovéto chování značně překračuje běžné dětské zlobení, rebelantství v dospívání, je trvalejší a výrazně překračuje sociální chování jedince, korespondující s daným věkem jedince. MKN-10 vylučuje z poruch

chování schizofrenii⁷, afektivní poruchy nálad⁸, pervazivní vývojové poruchy⁹ nebo poruchy chování sdružené s hyperkinetickou poruchou či emočními poruchami¹⁰.

Naopak ve školském prostředí se nejčastěji setkáváme s poruchami F90-F94, tedy:

- a) **S poruchami sociálních funkcí** – to jsou poruchy začínající v průběhu vývojového období, mající společné abnormality sociálních funkcí, mající základ v nedostacích v okolním prostředí.
- b) **Emoční poruchy chování** – hlavním diagnostickým rysem je přiměřenost vývoje. Jedná se spíše o zveličování normálního vývoje.
- c) **Smíšené poruchy chování a emocí** – je vymezena chováním s trvalou agresí, vzdorovitostí, disociací s příznaky úzkosti a deprese.
- d) **Hyperkinetické poruchy** - vyznačující se malou vytrvalostí v poznávacích činnostech, těkavostí, nadměrnou aktivitou a to již v prvních 5-ti letech života. Tyto děti jsou impulzivní, neukázněné.

⁷ „Schizofrenické poruchy jsou obecně charakterizovány podstatnou a typickou deformací myšlení a vnímání. Afekty jsou nepřiměřené nebo otupělé. Jasně vědomí a intelektuální kapacita jsou obvykle zachovány, ačkoliv v průběhu doby se mohou vyvinout určité kognitivní defekty. Nejdůležitější psychopatologické fenomény zahrnují: ozvučování myšlenek; vkládání nebo odnímání myšlenek; vysílání myšlenek; bludné vnímání a bludy ovládnutí; pasivita nebo ovlivňování; sluchové halucinace, které komentují nebo diskutují o pacientovi ve třetí osobě; poruchy myšlení a negativní příznaky. MKN-10, Schizofrenie F20“, <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F20>

⁸ „U těchto poruch je základní vlastností porucha afektivity nebo nálady směrem k depresi (současně s úzkostí nebo bez ní) nebo k euforii. Tato změna nálady je obvykle doprovázena změnou v celkové aktivitě. Většina ostatních symptomů jsou buď sekundární k změnám nálady a aktivity, nebo mohou být snadno v tomto kontextu vysvětleny. Většina z těchto poruch má tendenci k recidivám. Nástup individuální fáze je často vyvolán stresovou událostí nebo situací. MKN-10, Afektivní poruchy F30-F39“, <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F30>

⁹ „Skupina těchto poruch je charakterizována kvalitativním porušením reciproční sociální interakce na úrovni komunikace a omezeným, stereotypním a opakujícím se souborem zájmů a činností.. MKN-10, Pervazivní vývojové poruchy F84“, <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F84>.

¹⁰ „Tato skupina je charakterizována kombinací trvale agresivního, disociálního nebo vzdorovitého chování se zřetelně výraznými příznaky deprese, úzkosti nebo jiných poruch emocí. MKN-10, Smíšené poruchy chování a emocí F92“, <https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F92>.

e) **Poruchy chování ve vztahu k rodině, nesocializované poruchy, socializované poruchy, opoziční vzdorovité poruchy a jiné poruchy chování.**

Medicínské kvalifikování dítěte do některé z kategorií není užíváno jako podklad pro stanovení vhodného vzdělávání v rámci speciální pedagogiky, ale k rozlišení poruch.

4.2 Společenská klasifikace poruch chování

Společenská klasifikace poruch chování se odvíjí od dopadu poruch chování na sociální vztahy. Sovák (Etopedie, 2010, str. 19-28) dělí poruchy chování dle stupně obsahu, závažnosti a forem na chování:

- a) **Disociální** – takovéto chování lze úspěšně ovlivnit vhodnou volbou pedagogických postupů za účasti specialistů (psycholog, speciální pedagog). Komplikace se váží na vývojové souvislosti v mikroprostředí dítěte. Projevuje se zde značná odchylka od běžného způsobu chování (lhaní, nekázeň, vzdorovitost, nepravidelná školní docházka, drobné krádeže).
- b) **Asociální** – tyto poruchy chování mají značný dopad na sociální vztahy dětí a bývají trvalejšího charakteru s rostoucí tendencí. Znaky chování jsou mimo průměr, schází sociální citění. Nejčastějšími projevy jsou toxikomanie, lži, záškoláctví, krádeže, vyhledávání kontaktu se závadovými lidmi. Tyto projevy chování vyžadují speciálně pedagogický přístup, ale také terapeutické metody, poradenský systém a výchovná zařízení.
- c) **Antisociální** – zde už hovoříme o společenské nebezpečnosti a porušování právních norem, dochází k ohrožení zdraví i života, majetku jedince i společnosti. Chování je záměrné a uvědomované se zřejmým úmyslem škodit. Mezi projevy patří sexuální delikty, loupeže, násilí a agrese, organizovaný zločin, patologické hráčství a toxikomanie.

4.3 Školská klasifikace poruch chování

Školská klasifikace poruch chování rozděluje poruchy chování na poruchy chování spojené s **násilím (heteropunitivní/autopunitivní)**¹¹, např. sexuální delikty, šikana, agrese, loupežná přepadení a vandalismus. Dále na poruchy chování spojená s **konfliktem**, např. lež, drobné krádeže, neúplná školní docházka atd. Poslední skupinou školské klasifikace jsou poruchy chování spojené se **závislostí**, např. závislostí na drogách, hracích automatech atd., které mají přímou návaznost na zdravotní stav jedince.

4.4 Dimenzionální klasifikace poruch chování

Dimenzionální klasifikace využívá diagnostických nástrojů ASEBA (Achenbach Systém of Empirically Based Assessment – tedy Achenbachův systém založený na empirickém hodnocení), který vznikl v roce 1960, jehož cílem je stanovit rozlišnější obraz o projevech poruch chování, především pro psychology a speciální pedagogy v anglofonních zemích. Klasifikace poruch chování podle Norberta Mischkera je rozdělena na:

- a) **Poruchy s externími vlivy** (porucha pozornosti, hyperaktivita, impulzivita).
- b) **Poruchy chování s interními vlivy** (poruchy spánku, méněcennost, úzkost, strach).
- c) **Nezralé sociální vztahy** (snížený výkon, unavitelnost, infantilismus).
- d) **Socializované delikvence** (násilnictví, poruchy vztahu, nezodpovědnost).

5 Diagnostika chování

O diagnostice v obecné rovině hovoříme jako o poznávacím procesu, který má za cíl co možná nejlepší poznání diagnostikovaného objektu našeho zájmu a všech jeho důležitých znaků a určujících charakteristik a

¹¹ Heteropunitivní násilí je násilí páchané na druhých (např. vražda). Autopunitivní násilí je násilí páchané na sobě samém (např. sebevražda).

jejich navzájem propojených vztahů a souvislostí. Výsledkem této činnosti je následně diagnóza.

Diagnostika hraje ve speciální pedagogice základní roli. Úspěšná diagnostika, společně s následným odborným a systematickým přístupem, jak ze strany dětí, tak odborného personálu, směřuje k úspěšné výchově, vzdělání a nápravě potřebných jedinců.

Jejím cílem je především stanovení dosavadního průběhu vývoje dítěte a snaha o zjištění možných příčin vývojových odchylek s ohledem na jeho budoucí uplatnění a rozvoj.

Diagnostika jako poznávací proces vyhodnocuje dílčí projevy chování diagnostikovaného jedince v závislosti na zvolené metodice a přístupu k řešení úloh, komunikačních schopnostech, stabilitě emočních projevů, sociální přizpůsobivosti a samostatnosti jedince.

5.1 Proces diagnostiky ve speciální pedagogice

Ve speciální pedagogice diagnostikujeme v tzv. širším vymezení, týkající se diagnostiky zahrnující komplexní lékařskou, sociální, speciálněpedagogickou a psychologickou diagnostiku. Primární postavení má lékařská diagnostika pro lékařem stanovenou závažnost a druh zdravotního postižení a návrh léčby, směřující k zlepšení, zamezení zhoršení nebo úplnému vyléčení jeho zdravotního stavu. Sociální diagnostika se zaměřuje na sociální vztahy v užším rámci rodiny, školní třídy, pracoviště atd. nebo širším rámci jako je škola jako celek, zaměstnání, organizace atd. Také se dotýká osobní a rodinné anamnézy a funkčnosti rodiny nebo náhradní rodinné péče. Speciálněpedagogické diagnostiky jsou zaměřeny na erudici a úroveň vycvovenosti dětí s postižením a jejich následné možnosti ve vzdělávání. Sledují se schopnosti v oboru, kresby, laterality¹², sebeobsluhy, grafomotoriky, komunikačních a rozumových schopností s přihlédnutím k sociální a citové oblasti osobnosti. (Pipeková, 2010)

¹² MILOŠ SOVÁK, *Lateralita jako pedagogický problém*, UK Praha, 1962 – Lateralita je přednostní užívání jednoho z párových či smyslových orgánů.

5.2 Speciálněpedagogická diagnostika dětí v raném, předškolním, školním věku a dospívání

Všechny období lidského života od raného dětství až po stáří mají svá specifika a je třeba je v diagnostice zohlednit. Pro účely bakalářské práce pracuji s diagnostikou dětí v raném věku, předškoláky, školáky a dospívající mládež.

5.2.1 Diagnostika v raném a předškolním věku

U této skupiny dětí je nejdůležitější včasné zachycení poruchy a včasná odborná speciálněpedagogická, ucelená a komplexní péče, včetně lékařské, rehabilitační, sociální a výchovně-vzdělávací složky, která vede ke snížení nežádoucích důsledků postižení. V takto nízkém věku je důležité, aby diagnostika probíhala v co možná nejpřirozenějším prostředí dítěte, v nenápadné formě s individuálním přístupem směřujícím k vhodné volbě intervence¹³.

5.2.2 Diagnostika ve školním věku a dospívání

Děti v období školního věku, tedy od 6-7 let, ve výjimečných případech v 8 letech do 15-16 let se diagnostikují především se zaměřením na edukační schopnosti. Nejčastější oblasti diagnostiky jsou diagnostiky specifických poruch učení. Realizace diagnostiky těchto poruch se provádí na odborném pracovišti tzv. pedagogicko-psychologická poradna (PPP) a u postižených dětí na speciálně pedagogickém centru (SPC). Vliv na poruchy učení mají často také syndromy ADHD, ADD, ODD a hrozí riziko, že nevhodný přístup a nepochopení ze strany rodiny i školy vede až k poruchám chování. Mezi další vlivy vedoucí k neúspěchu při vzdělávání je snížená intelektová schopnost.

Úkolem speciálněpedagogické diagnostiky u dětí v období dospívání je zaměřením se na budoucnost, volbu vzdělání a úspěšnou adaptaci dětí v profesním prostředí a zaměstnání. V tomto věku, diagnostika hraje také svou nezastupitelnou roli v predikování a snaze

¹³ Slovník cizích slov, <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/intervence>, Intervence – zákrok v něčí prospěch, úřední zásah.

vyvarovat se drogové závislosti, šikaně, trestné činnosti, ale i problémů s nedostatečnou funkcí rodiny. (Pipeková, 2010)

6 Projevy problémového chování

Mezi nejčastější projevy problémového chování, řadíme (Renotierová, 2006):

Dětská neposlušnost a nekázeň – pramení z nenaplnění, nerespektování požadavků, norem a pokynů rodičů, nebo pedagogů, z prosazování vlastních postojů, které jsou výchovně nežádoucí. Tyto projevy nevhodného chování způsobují problémy samotnému dítěti, jako úzkost, strach, napětí, pocit nejistoty, ale působí negativně i na jeho okolí. Takové dítě se následně brání únikem nebo agresí. Výchova dětí musí respektovat osobnost a důstojnost dítěte. Kázeňské přestupky jsou mnohdy důsledky nedostatečné motivace, nebo vinou neodpovídajícího školního režimu (příliš volný, nebo tvrdý) vedoucí k frustraci nebo tenzi. U nedisciplinovanosti má hlavní vliv rodina a výchova v ní. Projevy neposlušnosti a nekázně často vedou v negativismus a vzdorovitost.

Negativismus – předpokladem negativismu je uvědomění si vlastního já jako aktivního činitele, s nedostatečně vyvinutou autokorekcí. Jde tedy o projevy nezralé dětské vůle, se kterou experimentuje a prosazuje ji za každou cenu. Někdy hovoříme o tvrdohlavosti, která se může projevovat vůči některým osobám či prostředí, ale také proti všem a všemu. Takové dítě se posléze často uzavírá do sebe a bývá netečné vůči citovým a výchovným podnětům.

Vzdorovitost – je přirozená u dětí ve věku mezi 3-5 roky, kdy dochází k uvědomování si vlastního já. Druhým takovým obdobím je puberta. Rozvoj vzdorovitosti je úzce spjat s nevhodnými výchovnými metodami (nadměrné množství příkazů, zákazů, perfekcionistická výchova, ale také příliš benevolentní výchova). Dítě vzdorovitým postojem protestuje proti autoritě a požadovaným povinnostem a vystavuje se tím konfliktům, které řeší izolací nebo verbální až fyzickou agresivitou.

Záškoláctví – Z pohledu pedagoga je záškoláctví porušení základních pravidel určující roli školáka, spočívajících v odchodu či útěku ze školní výuky, nebo nedostavení se do výuky a to jak jako jednatel či ve skupinách. Důvody k takovému to chování mohou být různé (obavy z výuky, obavy ze zkoušení, obavy z pedagoga/ů nebo spolužáků, odmítavý postoj k normě atd.). U záškoláctví hovoříme o uceleném obraném chování únikového charakteru, jehož cílem je vyhnout se nepříjemným stavům spojených se školou a školní docházkou. Náprava záškoláctví musí začít co nejdříve, již při prvních náznacích, v pozdější a rozvinutější formě záškoláctví bývá náprava obtížná.

Lež – Vybíral (2003) lež definuje jako „*typ klamu mající formu nepravdivého výroku, zpravidla s vědomým záměrem oklamat druhého za účelem získání nějaké výhody či vyhnoutí se trestu.*“¹⁴ Jde o snahu vyhnout se nepříjemné situaci, kterou dítě neumí vyřešit jinak. Závadová lež je taková, kde se lhář snaží nejen druhé uvést v omyl vědomým uváděním nepravdy, ale také se mu svým lhaním snaží úmyslně ublížit (asociální chování – pomluva, nebo antisociální – způsobuje druhému újmu), popřípadě ubližuje sobě (disociační chování). Nedochozí-li k úmyslné lži, ale například k bájeví lži, nejedná se o poruchové jednání. Hodnocení dětských lží není snadné, zaměřujeme se na situace, ve kterých lžou, frekvenci lhaní, na výběr osob, kterým lžou a účel, proč lžou. (Vybíral, 2003), (Renotiérová, 2006)

Patologická závislost – závislost není jen na alkohole nebo drogách, případně cigaretách, ale také sexuální závislost, závislost na hracích automatech, nebo sektách, závislost na jídle, závislost na pracovní činnosti a v poslední době i závislost na sociálních sítích a internetu nebo mobilních telefonech a počítačových hrách a mnohé další. Mezi klasické závislosti řadíme alkohol, drogy a cigarety. Na každá závislosti se podílejí jak vnější vlivy prostředí, tak osobnost člověka, přesněji sociální a psychické faktory, které mají za následek zvýšené riziko vzniku závislosti.

¹⁴ VYBÍRAL, Zdeněk. *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-812-0. S. 40

Vágnerová ve své knize uvádí studii K. Netíka, který výsledky své studie shrnul takto: Sociální rizikové faktory – nefunkční rodina, rodiče užívající nadměrné množství léků, nebo alkoholu, městské prostředí, neblahý vliv party a nižší úroveň vzdělání.

V. Vojtík ve své studii uvádí trochu odlišné faktory pro drogově závislé, např. - neschopnost poučit se ze získaných zkušeností, odchylky autoregulace, riziko experimentování s drogami zvyšuje touha po vzrušení, zvýšená labilita a emoční dráždivost, nebo slabost lidí vypořádat se s životní určitou situací a řešení problému drogami. Tito lidé často pociťují tlak, jsou nejistí, labilní a špatně zvládají nástrahy života, jsou ve stresu. Droga v tomto ohledu představuje okamžité řešení a vysvobození z palčivé situace a ztráty nepříjemných pocitů. Zbavují uživatele strachu a nejistoty. Bohužel fyziologické, ale i psychické účinky drogy, nutí svého uživatele k opakované aplikaci. Dávky se navyšují a jsou častější, protože se zvyšuje tolerance těla vůči droze a zvyšuje se jeho závislost (čtyři etapy – experimentování, příležitostné užívání, pravidelné užívání a návykové užívání). Mění se psychické a fyziologické vlastnosti dítěte. Mezi základní znaky závislosti, na které by si pedagogové a rodiče měli dát pozor, jsou tyto: potíže v sebeovládání, potíže s docházkou, zanedbávání jiných zájmů, somatický odvykací stav, užívání látky přes zjevné negativní účinky na tělo i mysl, růst intolerance. Takto zasažení lidé si z pravidla nedokáží pomoci sami, je třeba odborná pomoc např. ve středisku pro drogově závislé. Léčba probíhá na odvykacích odděleních psychiatrických léčeben.

Další hojně zastoupenou závislostí je závislost na alkoholu. Alkohol je levná a velice snadno dostupná droga s mnoha tisíciletou tradicí a ve společnosti tolerovanou drogou. Stává se tedy dostupnou už i pro děti a tím se stává vysoce rizikovou drogou, která bývá prvním krokem k přechodu na další drogy. Stejně jako závislost na drogách má tato závislost na alkoholu své vývojové fáze. Počáteční stádium spočívající v navození dobré nálady. Varovné stádium, kde dochází k navykání si na časté dávky a ztráty kontroly nad pitím. Kritické stádium, kde je úplná

ztráta kontroly nad nadužíváním alkoholu, denní užívání, proměna osobnosti, vysoká tolerance k dávkám alkoholu. Terminální stádium tělo kolabuje, není schopno alkohol odbourávat, tolerance k alkoholu se snižuje, přesto bez alkoholu nevydrží. K prvním dávkám dochází hned ráno. Pedagogové a rodiče by si podobně jako u drogové závislosti měli především všimnout u dětí nadměrné touhy po alkoholu, odvykacích stavů, změna nálad, apatičnost.

Závislost na herních automatech v posledních letech hojně ustupuje s rostoucí nevolí státu a hromadným rušením herních automatů z prostor restaurací a hospod a jejich přemístění jen do licencovaných kasin, kde děti nemají umožněn přístup. Tuto závislost v posledních letech nahrazuje tzv. netolismus neboli závislost na virtuálních drogách, kde spadají počítačové hry, online chaty, sociální sítě v souvislosti s rozšířením internetového připojení a chytrých zařízení typu chytrých telefonů, tabletů, které můžeme běžně nosit u sebe. S touto závislostí se pojí syndrom FOMO „Fear of Missing Out“, tedy strach ze zmeškaného dění na sociálních sítích. Jedná se o behaviorální závislost.

Obr. č. 1 – Behaviorální závislosti, zdroj dat web.

<https://www.matejkrejci.cz//behavioralni-zavislost/> (Behaviorální zátěž 2019)

Mezi nejhroženější skupinu patří mladí lidé. Pro rodiče ani pedagogy není snadné rozlišit běžné užívání od závislosti. Jsou přítomny tyto projevy – nutková potřeba kontroly sociálních sítí, komunikace přes sociální sítě je upřednostňována před reálnou komunikací, stále se prodlužující doba strávena na sítích, při výpadku internetu se objevují abstinenční příznaky, u závislých dochází k relapsům¹⁵. Tato závislost vede paradoxně k velikým potížím v reálných vztazích, neschopnosti komunikovat nebo řešit problémy. Vede také k poruchám paměti a jiným negativním psychosociálním dopadům. Mimoto, má také zdravotní rizika projevující se jako bolesti kloubů a zad, otoky, kruhy pod očima, stres atd. (Kuklová, 2016)

Šikana – jde o jakékoliv chování, jehož záměrem je opakované ubližování, zesměšňování nebo ohrožení jiného člověka (skupinu lidí). Patří sem jak fyzické útoky, tak poškozování věci oběti, ale i útoky slovní (nadávky, pomluvy, vyhrožování, vydírání, ponižování atd.). Mezi příznaky dítěte agresora patří zpravidla dobrá tělesná zdatnost, agresivní chování k vrstevníkům i pedagogům, mívá často kázeňské potíže. Přesto bývá v kolektivu oblíbený, sebevědomý a temperamentní s vůdčími sklony. Můžeme je rozdělit do tří skupin – Vtipálek (šikanuje pro pobavení sebe i kolektivu) – Elegán (násilí i mučení bývá cílené a rafinované, beze svědků) – Hrubián (hrubý a impulzivní, vyžadující absolutní poslušnost, šikana je cílená a slouží k zastrašování). Toto agresivní chování má nejčastěji tyto podoby: „*Násilné a manipulativní příznaky. Krádeže, ničení a manipulace s věcmi. Slovní agrese a zastrašování a v neposlední řadě fyzická agrese a používání zbraní.*“¹⁶ Dlouhodobá šikana má za následek poškození psychického a fyzického zdraví šikanovaného. Poškození jsou dlouhodobá někdy nevratná, dochází k narušení citových vazeb na rodinu, ztrátě iluzí, nedůvěře v autority. Pedagogové a rodina by si měla v prvé řadě všimnout, že dítě nemá žádné kamarády, je nemluvné a stále smutné, špatně spí, dochází ke zhoršení prospěchu, často se vymlouvá

¹⁵ Relaps – opakované, neúspěšné mazání svých účtů ve snaze se oprostit od závislosti.

¹⁶ Renotiérová, Marie, Ludíková, Libuše a kolektiv. *Speciální pedagogika*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. str. 262

na zdravotní potíže, aby nemuselo do školy, chodí za školu. V závažnějších případech mívá větší počet drobných zranění, odřeniny, škrábance, ke kterým nemá dítě vysvětlení, je hladové, potřebuje větší množství peněz. Tento stav může vést až k výhrůzkám sebevraždou nebo pokusem o sebevraždu. (Policie ČR, 2020)

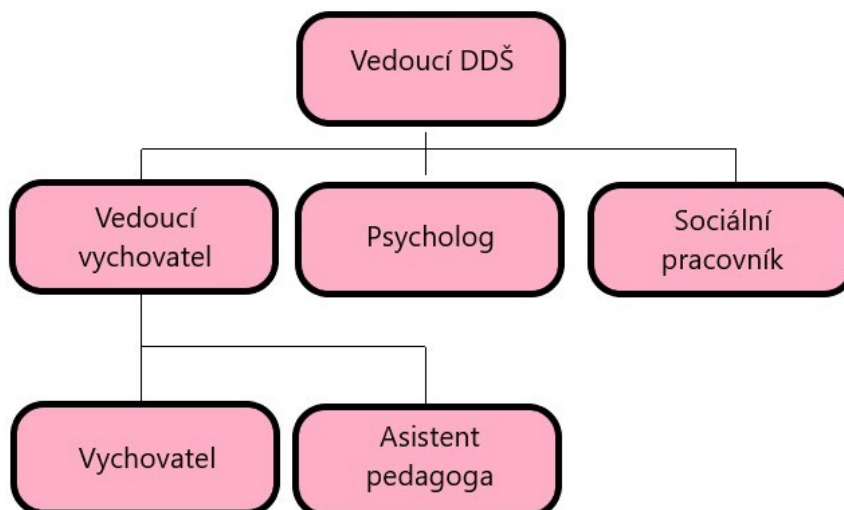
Sebevražda – je agrese vůči vlastní osobě s následkem smrti. U malých dětí bývá málo častá a procento dokonaných sebevražd roste s věkem. Jde totiž o stav myslí, která musí sestavit promyšlený plán, kterého malé děti z vývojového hlediska nejsou schopny. Sebevražedné jednání posuzujeme psychologicky (medicínský přístup/ patologické příčiny, duševní onemocnění, poruchy vývoje), sociologicky (neúspěšné vztahy, sociální otřesy, finanční problémy, nezaměstnanost atd.).

Krádež – o krádeži lze u dětí hovořit až v období, kdy je schopno chápat vlastnictví věcí a s tím spojenou normu chování. Závažnost dětských krádeží vychází z těchto kritérií: způsob krádeže, cíl krádeže, místo krádeže a četnost. U způsobu krádeže se hodnotí především, zda jsou neplánované tzv. impulsivní, které jsou méně závažné, anebo plánované (promyšlené), vyskytující se u starších dětí. S rostoucí četností roste i závažnost uváděného problému. Motivace (cíle) krádeže signalizuje problém, který dítě má. Např. krade pro druhé (pro kamarády – snaha o zařazení do sociální skupiny). Krade pro sebe (pro rodinu – rodina selhává). V celkovém pojetí projevů krádeží, tedy co lze považovat za krádež a co nikoli, souvisí se sociální vrstvou, etnikem, kulturou dané společnosti.

7 Personální obsazení dětské domova se školou (DDŠ) v Ostravě

Organizační struktura DDŠ v Ostravě je stanovena následovně.

Obr. č. 2 – Organizační struktura DDŠ Ostrava (Dolejší, 2019)

Všichni výše uvedení jsou součástí pedagogického týmu, a to včetně psychologa a sociálního pracovníka a podílejí se na procesu vzdělávání, výchově, chodu DDŠ a programových činnostech v rámci dodržování etického kodexu a morálních zásad pedagogických pracovníků.

7.1 Pracovní náplň pracovníků DDŠ Ostrava

Organizační struktura DDŠ v Ostravě vychází z interního aktu řízení s názvem „Vnitřní řád“. Jednotlivé personální pozice jsou popsány následovně:

Vedoucí DDŠ – je přímo podřízen řediteli DDŠ, SVP, DÚM a ZŠ. Odpovídá za chod DDŠ a výchovně vzdělávací proces a pracuje s dětmi dle svého odborného zaměření. Provádí kontrolu závěrečných zpráv a je zodpovědný za povinnou dokumentaci DDŠ.

Vedoucí vychovatel – je přímo podřízený vedoucímu DDŠ. Zodpovídá za výchovně vzdělávací činnost s dětmi a za poskytovanou péči dětem. Pracuje s dětmi v rámci svých služeb, vytváří týdenní programy činností a vede tým asistentů pedagogů a vychovatelů. Dále provádí kontrolu zpráv o dětech a vyhotovuje roční plán činností DDŠ.

Vychovatel – odpovídá za výchovně vzdělávací činnosti s dětmi, za péči o děti a plnění programových činností DŠ. Vytváří týdenní a měsíční plány, zhotovuje pravidelné zprávy o dětech. Komplexně vykonává preventivní a výchovně vzdělávací činnosti, zaměřené na socializaci, reedukaci, resocializaci a rozvoj osobnosti dětí, včetně návrhu zacílených opatření pro optimalizaci tohoto procesu. Je účastníkem supervizí a porad. Má za povinnost vést knihu denní evidence, týdenní plány a porady, plánovat roční výchovně vzdělávací skupiny a zapisovat do interní databáze.

Asistent pedagoga – je součástí výchovně vzdělávacích činností s dětmi, zodpovídá za denní a noční službu a zajišťuje po tuto dobu chod DDŠ. Vypracovává zprávy o dětech.

Psycholog – je přímo podřízen vedoucímu DDŠ. Odpovídá za psychologické vyšetření dětí a na základě těchto vyšetření vypracovává psychologické zprávy. Vede terapeutické sezení a provádí individuální práci/činnosti s dětmi (i s celou rodinou) včetně krizové intervence. Vypracovává závěrečné zprávy, zpracovává a kontroluje PROD¹⁷, vede písemnou dokumentaci o dětech. Každý týden vede terapeutickou skupinu v rámci rodinné skupiny a podílí se na vedení skupinových činností.

Etoped – Jde o speciálního pedagoga, který se zaměřuje na poruchy chování. Edelsberger jej definuje jako „*Etoped – profesionální označení speciálního pedagoga mládeže sociálně narušené (tzn. obtížně vychovatelné).*“ (Edelsberger, 2000)

Do náplně práce etopeda (Vocilka, 1996) patří činnosti diagnostické, reedukační, terapeutické, prognostické, metodické, preventivní/profylaktické a katamnestické¹⁸, které vykonává během individuálního styku s dítětem, skupinou nebo frontálně. V DDŠ se podílí na tvorbě a realizaci programu rozvoje dítěte, zpracovává doporučení pro

¹⁷ PROD – program rozvoje osobnosti dítěte.

¹⁸ Katamnésa - zjištění nebo zjišťování stavu a vývoje pacienta po léčbě v určitém časovém odstupu - https://slovník-cizichslov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=katamneza&typ_hledani=prefix

reedukaci, etopedickou vstupní a výstupní zprávu. Spolupracuje s dalšími institucemi, jako jsou Policie ČR, soudy, OSPOD, lékaři atd. Nutná je rovněž komunikace s rodinou nebo osobami zodpovědnými za výchovu dítěte. Koordinuje diagnostické porady. (Vocilka, 1996)

7.2 Pravidla jednotlivých součástí DDŠ Ostrava

Součásti DDŠ jsou rozděleny do několika úseků, z nichž, každá má trochu odlišnou náplň. Např.

Výchovný úsek stanovuje odpovědnost vychovatelů a asistentů pedagoga, za plnění Školního vzdělávacího programu s ohledem na individuální potřeby každého dítěte v souladu s PROD. Dále zavádí povinnost vychovatelů plnit terapeutický plán, dietní omezení a přípravu na školní vyučování a mnohé další.

Terapeutický úsek má na starosti psycholog, který provádí celkové psychologické vyšetření, poskytuje psychologickou péči včetně individuálních terapií a krizové intervence v případě sebepoškozování nebo agresivních raptů¹⁹.

Sociální úsek zajišťují sociální pracovníci, kteří vedou osobní spisy dětí, komunikují se zákonnými zástupci a příslušnými sociálními orgány OSPOD, Policie ČR, soudci a státní zástupci. Vedou v patrnosti vývoj rodinného prostředí dítěte, řeší administrativní úkony spojené s příjmem, přemístěním či propuštěním dítěte, nebo stanovení ošetřovného a jiné. (Dolejší, 2019)

8 Výchovně vzdělávací činnosti v DDŠ Ostrava

Výchovně vzdělávací činnost je rozdělena do čtyř základních skupin. Vychází ze základních potřeb děti vychovávat, vzdělávat, naplňovat jejich sociální potřeby a rozvíjet jejich zájmy.

8.1 Výchovná činnost

Organizace výchovné činnosti vychází z „Ročního plánu“ a je plánována na jeden školní rok včetně prázdnin. Jeho náplň vypracovává

¹⁹ RAPTUS – prudký záchvat zuřivosti následující po úzkostlivém stavu - <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/raptus>.

vychovatel a schvaluje jej vedoucí DDŠ. Činnosti spojené s výchovně vzdělávacím procesem se plánují podle týdenního programu stanovených skupin a jsou určeny organizací dne a plánem předmětů ve školním výchovně vzdělávacím programu DDŠ.

Plánem služeb, který zpracovává vedoucí vychovatel, se řídí směnnost skupinových vychovatelů a asistentů pedagogů. Počet pedagogických pracovníků reflektuje aktuální potřeby dětí a je možné jej flexibilně, těmto potřebám, přizpůsobit.

Výchovná činnost má za úkol rozvíjet emoční stránky dětí, aktivně děti zapojit do společnosti a podporovat jejich zdravé sebevědomí. Vychovatel je stále přítomen při probíhající výchovné činnosti. Zacházení s dětmi vychází z potřeby harmonického rozvoje osobnosti dětí s ohledem na jejich věk.

Vychovatelé v úzké spolupráci s asistenty pedagoga realizují výchovnou činnost v každé rodinné skupině a dbají v nočních hodinách o bezpečnost dětí, hygienu, výpomoc při oblékání, péči o nemocné děti atd.

K výchovné činnosti mají děti vytvořeny vhodné materiální a prostorové podmínky, včetně stravování a celodenní péče jako v rodině. (Dolejší, 2019)

8.2 Vzdělávací činnost

V areálu školského zařízení jsou děti v rámci školní docházky vzdělávány v základní škole, kdy se při výuce vychází z platných školských předpisů a školního vzdělávacího programu pro ZŠ podle platné legislativy. (Dolejší, 2019)

8.3 Zájmové činnosti

Rozvoj schopností a zájmů dětí je jedním z úkolů DDŠ. Má je motivovat a poskytnout dětem k tomuto rozvoji dostatečné podmínky a možnosti i mimo oblast výchovné práce v DDŠ.

Plnění individuálních potřeb u dětí vychází ze Školního výchovně vzdělávacího programu. Jde o formu pravidelných zájmových aktivit

s určenou tématikou dle týdenního plánu, nejčastěji v odpoledních hodinách. (Dolejší, 2019)

8.4 Preventivní sociálně patologické jevy

Pedagogičtí pracovníci se vhodnou prevencí snaží o předcházení vzniku sociálně patologických jevů na nejnižší možnou míru, především společnými komunitními setkáními, ale i jinými metodami vycházejícími ze základních dokumentů MŠMT. Ty jsou v souladu s platnou legislativou a metodickými pokyny MŠMT a Národní strategie primární prevence rizikového chování.

Na školní rok je na základě těchto dokumentů vypracován Minimální preventivní program, který platí jak pro výchovu, tak i pro vzdělávání dětí. Součástí Minimálního preventivního programu (MPP) je Program proti šikanování a přehled plánovaných preventivních aktivit pro jednotlivé skupiny. Za sestavení MPP odpovídá školní metodik prevence a společně s pedagogickými pracovníky, sledují situaci a podmínky v DDŠ z pohledu výskytu sociálně patologických jevů a uplatňují další metody a postupy umožňující včasné odhalení ohrožených dětí. (Dolejší, 2019)

8.5 Systém hodnocení dětí v DDŠ

Systém hodnocení má děti přivést k uvědomění si příčiny selhání, má posílit pozitivní chování a motivovat jejich pozitivní jednání a rozvoj. Hodnocení musí být srozumitelné, konkrétní a hodnotící pedagog umožní dítěti se k hodnocení vyjádřit. Celý systém hodnocení je založen na pozitivním a kladném přístupu k jedinci. Děti jsou povzbuzovány a ujišťovány v tom, že dělají pokrok a jsou motivovány k lepším výsledkům. Chování dětí je analyzováno vychovateli, pedagogy, ale i asistenty pedagogů, etopedem a psychologem. Denní hodnocení je prováděno zcela individuálně v průběhu dne a zaznamenáváno (nálady, aktivita/pasivita, snaha, chování) do počítačové databáze. Skupinové hodnocení je jednou za týden pod vedením vedoucího vychovatele.

8.6 Výchovná opatření

Povinnosti dětí v DDŠ jsou blíže určeny v zákoně č. 109/2002 Sb. a za jejich prokázané porušení (porušení neplnění povinností, útěk, porušení pravidel chování, porušení interního řádu) může být dětem:

- a) sníženo kapesné,
- b) stanoven nebo omezen zákaz vycházek u dětí s nařízenou ústavní výchovou,
- c) zamezena účast na oblíbených činnostech nebo akcích DDŠ,
- d) s nařízenou ústavní výchovou nad 30dní v období následujících 3 měsíců zakázat návštěvy, vyjma osob zodpovědných za výchovu, zaměstnanců OSPOD a osob blízkých,
- e) odňata věcná nebo finanční odměna, sníženo kapesné, zakázána návštěva kulturního zařízení, či jiné osobní výhody.

Tato opatření lze ukládat podmíněně až na 3 měsíce.

Za vynaložené příkladné úsilí a výborné výsledky či příkladné chování může být dětem:

- a) promíjena opatření v předešlých bodech a) až e),
- b) zvýšeno kapesné nebo udělena finanční nebo věcná odměna,
- c) povoleno mimořádně navštívit kulturní zařízení, povolit mimořádnou návštěvu nebo vycházku.

Pro děti s uloženou ochranou vazbou jsou odměny následující:

- a) návštěva osob jiných než osob zodpovědných za výchovu, zaměstnanců OSPODu či osob blízkých, ale se sluchovou, popřípadě zrakovou kontrolou zaměstnancem,
- b) samostatná vycházka mimo zařízení na dobu nepřevyšující 12 h.

Uvedená opatření se dětem zapisují do osobních spisů, a to nejpozději do 3 dnů od udělení. Schvaluje je vedoucí DDŠ na základě návrhu pedagogického pracovníka, který při udělování výchovného opatření dbá na individuální možnosti dětí, respektuje situaci a věk, které jsou brány jako ovlivňující faktory (rodinné poměry a jejich změny, zdravotní stav, schopnost adaptace atd.) Výchovná opatření musí plnit zásady zákonnosti, přiměřenosti, individualizace a předvídatelnosti.

9 Péče o děti v DDŠ a její organizace

Péči o děti v DDŠ rozdělujeme do několika tematických skupin od zařazování dětí do rodinných skupin, přes materiální zabezpečení a finanční prostředky, ubytování a stravování až po postupy řešení úteků dětí z DDŠ nebo řešení dočasného omezení, popřípadě úplného přerušování poskytování péče v zařízení. (Dolejší, 2019)

9.1 Ubytování dětí v DDŠ

V DDŠ jsou děti ubytovány ve dvou a tří lůžkových pokojích. Ubytovací kapacity na pokojích jsou dány velikostí pokojů, které jsou opatřeny sociálním zařízením a kuchyňkou. Pokoje jsou vybaveny skříněmi, nočním stolem s postelí, poličkou a psacím stolem se židlí. Dle diagnózy jsou děti ubytovávány v rodinných skupinách s podobnou diagnózou.

Děti mají za úkol svěřený ubytovací prostor udržovat v čistotě a pořádku. Úklid probíhá dle denního řádu společně s vychovatelem mimo sociální zařízení a jiných prostor vyžadujících k úklidu desinfekční prostředky. (Dolejší, 2019)

9.2 Umístění dětí do rodinných skupin

Základní organizační složkou dětí v DDŠ je tzv. rodinná skupina. Tyto skupiny tvoří pět až osm dětí rozdílného věku, podobného zatížení a stejného pohlaví.

Vedoucí vychovatel po konzultaci s psychologem a vedoucím DDŠ zařadí děti do skupin. Pozdější přemísťování dětí z jedné do druhé skupiny probíhá na základě odborného doporučení, rozhodnutím vedoucího DDŠ s ohledem na výsledky výchovně vzdělávacího režimu. (Dolejší, 2019)

9.3 Stravování dětí v DDŠ

Režim stravování se v DDŠ řídí stravovací vyhláškou č. 107/2008 Sb. o školním stravování ve znění pozdějších předpisů a je zajištěno ve školní jídelně v budově školského zařízení. Uvedená vyhláška stanovuje

spotřebu potravin, finanční náklady na stravu a nákup potravin včetně výživové normy potravin.

Výdej stravy probíhá dle organizace dne uvedené ve vnitřním řádu školní jídelny. (Vyhl. č. 334/2003)

9.4 Materiální zabezpečení dětí v DDŠ

Materiální zabezpečení dětí v DDŠ je stanoveno zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů a vyhláškou č. 334/2003 Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních, konkrétně v §3 odstavec 1) písmeno c), který zní takto, cituji: *„Pro provoz rodinné skupiny v dětském domově a v dětském domově se školou nebo výchovné skupiny v diagnostickém a výchovném ústavu jsou zajišťovány zejména: c) materiální podmínky – prádlo, ošacení a obuv, běžné domácí přístroje, potřeby pro vzdělávání, audiovizuální a výpočetní technika, vybavení pro sport a turistiku, pro rekreační činnost, pro cestování apod.“* (Vyh. č. 460/2013)

9.5 Finanční prostředky dětí v DDŠ

Mezi finanční prostředky dětí v DDŠ řadíme dary rodičů, vlastní příjmy z výdělečné činnosti a kapesné, jehož výše a podmínky pro udělení jsou stanoveny v zákoně č.109/200Sb. Dále je možno dětem věnovat peněžitý příspěvek či dar k narozeninám nebo jiným příležitostem. Kontrolu nad těmito výdaji má vedoucí DDŠ. Hotovost nebo vkladní knížky jsou umístěny u vychovatele rodinné skupiny.

Nařízení vlády 460/2013 Sb., o stanovení částky příspěvku na úhradu péče, částky kapesného, hodnoty osobních darů a hodnoty věcné pomoci nebo peněžitého příspěvku dítěti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy náleží dětem a nezaopatřeným osobám, jež mají nárok na plné přímé zaopatření, kapesné, jehož výše je za kalendářní měsíc stanovena *„Vládním nařízením podle § 41 odst. 2 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně*

výchovné péči ve školských zařízení a o změně dalších zákonů, ve znění nálezu Ústavního soudu vyhlášeno pod č. 476/2004 Sb. a zákona č. 333/2012 Sb.“ (24), takto, citace § 2:

„Výše kapesného činí za kalendářní měsíc

a) 40 až 60 Kč, jde-li o dítě do 6 let věku,

b) 120 až 180 Kč, jde-li o dítě od 6 do 10 let věku,

c) 200 až 300 Kč, jde-li o dítě od 10 do 15 let věku,

d) 300 až 450 Kč, jde-li o dítě od 15 let nebo nezaopatřenou

osobu.“ (Vyh. č. 460/2013)

9.6 Přerušování nebo dočasné omezení poskytování péče v DDŠ

Zákon č. 109/2002 Sb., §37 uvádí, že je DDŠ zařízení s celoročním nepřetržitým pobytem. Závažné důvody vedoucí k omezení nebo přerušování provozu DDŠ stanovuje svým souhlasem ministerstvo, a to jen za předpokladu zajištění náhradní péče pro děti. Tuto povinnost má ředitel se souhlasem zřizovatele školského zařízení. O této události musejí být informováni rodiče dětí, OSPOD, OSZ a diagnostický ústav. (Zák. č. 109/2002)

9.7 Postup při útěku dítěte z DDŠ

Za útěk dítěte z DDŠ označujeme neohlášené a nepovolené, úmyslné opuštění areálu, budovy nebo zařízení. Dále neomluvený nenávrat z pobytu u rodičů nebo vycházky.

Předcházení útěkům není snadné, ale dbáme na stálou přítomnost někoho z pedagogů, popřípadě skupinovou, ale i individuální práci s dětmi.

Pedagogičtí pracovníci mají za povinnost zamezit útěku za pomoci užití pedagogických metod.

Postup řešení při útěku dítěte z DDS	
Pedagogický pracovník	- bezprostředně informuje Policii ČR na tel. č. 158
	- neprodleně předává informaci vedoucímu DDS a řediteli a dále postupuje dle informací nadřízeného
	- vyplní počítačovou databázi o útěku a pohřešované osobě
	- připraví a vytiskne podklady pro Policii ČR
	- provede doplnění informací o útěku dítěte do Knihy denní evidence a vypracuje podrobný zápis do počítačové databáze
	- ohlásí útěk dítěte na příslušný OSPOD a jeho zákonnému zástupci

Tabulka č. 1: Postup řešení při útěku dítěte z DDS

Postup při návratu dítěte z útěku	
Pedagogický pracovník, sociální pracovník, vedoucí vychovatel nebo vedoucí DDS	- po přijetí oznámení od Policie ČR o zadržení pohřešovaného, řeší způsob dopravy a návratu zadrženého dítěte do DDS v co nejkratším možném čase
	- v případě, že nelze zajistit rychlý návrat dítěte do DDS, zajistí v součinnosti s Policií ČR převoz do nejbližšího diagnostického ústavu, kde si dítě pracovník DDS převezme
	- oznámí situaci zákonným zástupcům, Policii ČR, OSPUDu a státnímu zástupci
	- zvýší se dohled nad zadrženým ve skupině
	- zajistí lékařské vyšetření
	- v případě, že je dítě pod vlivem alkoholu nebo návykových látek zajistí okamžitou lékařskou prohlídku s možností hospitalizace ve zdravotnickém zařízení

Tabulka č. 2: Postup při návratu dítěte z útěku

Při návratu dítěte do DDS je důležité uskutečnit s dítětem pohovor, na základě, kterého dojde k objasnění situace, která vedla k útěku. Dále také zda dítě neutrpělo nějakou újmu ať už psychickou či fyzickou, zda

dítě nespáchalo trestnou činnost, nebo nebyla na dítěti spáchána trestaná činnost.

Vedoucí vychovatel po návratu dítěte do DDŠ analyzuje příčiny útěku a stanoví opatření, která zamezí útěku do budoucna, dále zajistí individuální péči odborného terapeutického pracovníka a vše zapíše do počítačové databáze. (Dolejší, 2019)

10 Metodika výzkumu

Cílem bakalářské práce s názvem „Význam pedagogické profesionality ve výchovné péči DDŠ Ostrava“ je anonymně zjistit vliv neprofesionálního a neodborného chování a nevhodné výchovné práce zaměstnanců DDŠ (např. pedagogů, vychovatelů, etopedů a psychologů), kteří mají při práci s dětmi v DDŠ Ostrava na výchovnou a vzdělávací činnost zásadní vliv.

Dalším cílem mé práce je tuto činnost pracovníků vyhodnotit a snažit se o její zkvalitnění a dát tím větší šanci dětem v DDŠ na úspěšnější uplatnění v životě, po opuštění těchto zařízení.

10.1 Hypotéza

Z důvodů znalosti míst šetření (DDŠ Ostrava) a osobním zkušenostem s významem pedagogické ne – profesionality z mého profesního zařazení v DDŠ Ostrava, byly zvoleny tyto hypotézy.

Hypotéza:

1. Více než 80 % respondentů je spokojených s výsledky jejich výchovně vzdělávacích metod a postupů.
2. Méně jak 30 % respondentů má relevantní informace o dětech, které opustili DDŠ v minulosti.
3. V 70 % souhlasí se současnou legislativou vedení a přistupování k výchově dětí v DDŠ.
4. Mezi 60 % respondentů panuje obecná shoda nad prospěšností institucionální péče.

10.2 Cíle výzkumu a možnosti komparace

Jako metodiku ke stanovení cílů své práce a možnosti komparace předem zvolených hypotéz a současného stavu v DDŠ, jsem zvolila smíšenou metodu sběru dat za pomoci dotazníku, pozorování, jejich analýzu a vyhodnocení. Data jsem získala za pomoci anonymního dotazníku, který obsahoval 23 otázek. Otázky číselně označeny 1 až 9 slouží ke stanovení charakteristiky respondentů. Otázky 10 až 23 jsou zaměřeny na stanovení problematiky a jejich komparace s hypotézou. U všech otázek vybíral respondent z předvolených odpovědí. Pro vyplnění dotazníku byly zvoleni zaměstnanci DDŠ Ostrava ve dvou zařízeních. K vyplnění bylo poskytnuto 70 ks dotazníků v tištěné podobě a 30 ks v elektronické, které byly zasílány on-line. Celkem bylo tedy poskytnuto k vyplnění 100ks dotazníků. Vrátilo se 45 tištěných verzí a 25 on-line verzí dotazníků, celkem tedy 70 ks. Návratnost činila 70 % a koeficient „N“ 7,0 %. Minimální hodnota koeficientu „N“ musí být vyšší než 5 %.²⁰

10.3 Vyhodnocení

Dotazník byl tvořen podle odborné literatury a poskytnut v tištěné a on-line verzi s návratností 70 %. Toto číslo není na první pohled vysoké, ale bylo přihlédnuto k obtížnému období v době získávání dat (12.10. až 31.10.2020). V tomto období byly nařízeny vládní opatření v souvislosti s šířením COVID – 19 a vzhledem k této skutečnosti, jsem v návratnosti dosáhla nad očekávání vysoké číslo, za což všem moc děkuji. Všechny položky byly vyhodnoceny matematickou analýzou a uvedeny do tabulek, z jejichž pomocí byly k tabulkám vytvořeny výsečové grafy v softwaru Microsoft Excel 2016.

Protože rozsah zjištěných informací byl značný, budou otázky 1 až 9, týkající se charakteristiky respondentů, vypsány jen slovně. Grafy a tabulky k otázkám 1 až 9 jsou součástí přílohy č. 1 této práce.

²⁰ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*, GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Položka č. 1 – Pohlaví:

- Šetření se zúčastnilo 49 (70,0 %) žen a 21 (30,0 %) mužů z celkového počtu 70 (100 %).

Položka č. 2 – Věk:

- Nejčastěji zastoupený věk respondentů je mezi 40 až 49 rokem života a to v 45 (64,3 %) případech. Následuje věk respondentů v rozmezí 30 až 39 let v 24 (34,3 %) a 1 (1,4 %) respondent s věkem v rozmezí 20 až 29 let.

Položka č. 3 – Rodinný stav:

- Zde bylo zjištěno, že 39 (55,7 %) respondentů je ženatých/vdaných, rozvedených respondentů je 11 (15,7 %) a svobodných 2 (1,4 %). Nad rámec dotazníku bylo dopsáno 18 (25,7 %) respondenty – podruhé vdaných/ženatých.

Položka č. 4 – Výše dosaženého vzdělání:

- Středoškolského vzdělání dosáhlo 15 (21,4 %) respondentů, vysokoškolského bakalářského vzdělání dosáhlo 20 (28,5 %) respondentů a 35 (50,0 %) respondentů dosáhlo vysokoškolského magisterského studia. Žádný 0 (0 %) z dotazovaných respondentů nezískal vyšší (doktorandský) stupeň vysokoškolského vzdělání.

Položka č. 5 – Délka zaměstnaneckého poměru v DDŠ:

- Nejčastěji byla zastoupena délka zaměstnaneckého poměru v rozmezí 5 až 9 let v počtu 38 (54,2 %) respondentů, následovaný délkou pracovního poměru v rozmezí 10 až 14 let v počtu 14 (20,0 %) respondentů. Rozmezí 15 až 19 let zvolilo 6 (8,5 %) respondentů a dobu kratší než 5 let zvolilo 12 (17,3 %). Rozmezí 20 až 24 let a 25 a více let zvolilo 0 (0%) respondentů.

Položka č. 6 – Profesní zařazení respondentů:

- Profesní zařazení jako vychovatel bylo zvoleno 47 (67,14 %) respondenty, následovalo 12 (17,14 %) speciálních

pedagogů, 3 (4,29 %) pedagogů, 3 (4,29 %) psychologů a 5 (7,14 %) etopedů.

Položka č. 7 – Spokojenost/Nespokojenost se svým stávajícím pracovním zařazením:

- Úplně spokojených respondentů se svým pracovním zařazením bylo 27 (38,57 %), spíše ano označilo 12 (17,14 %) respondentů. Zcela nespokojených respondentů bylo 10 (14,29 %) a spíše ne 21 (30,00 %).

Položka č. 8 – Úvaha o výši dosaženého vzdělání:

- Většina respondentů pokládá své současné vzdělání jako dostatečné 65 (92,86 %). Spíše ano uvedli 3 (4,29 %) respondenti. Spíše ne neuvedl nikdo 0(0 %). O Další studiu uvažují 2 (2,86 %) respondenti.

Položka č. 9 – Možnost doplnění kvalifikace/vzdělání v profesi:

- V možnosti zvýšení kvalifikace v oboru cestou školení nebo jiné mimoškolního vzdělávání zcela připustilo 39 (55,71 %) respondentů, spíše ano uvedlo 26 (37,14 %) respondentů, spíše ne 5 (7,14 %) respondentů a žádný nebyl zcela proti 0 (0 %).

Položka č. 10 – Domníváte se, že výše stávajícího finančního ohodnocení zaměstnanců DDŠ (obecně) odpovídá náročnosti vykonávané profese?

Tabulka č. 10

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	15,00	21,43	21,43
Ne	55,00	78,57	100,00
Celkem	70,00	100,0	

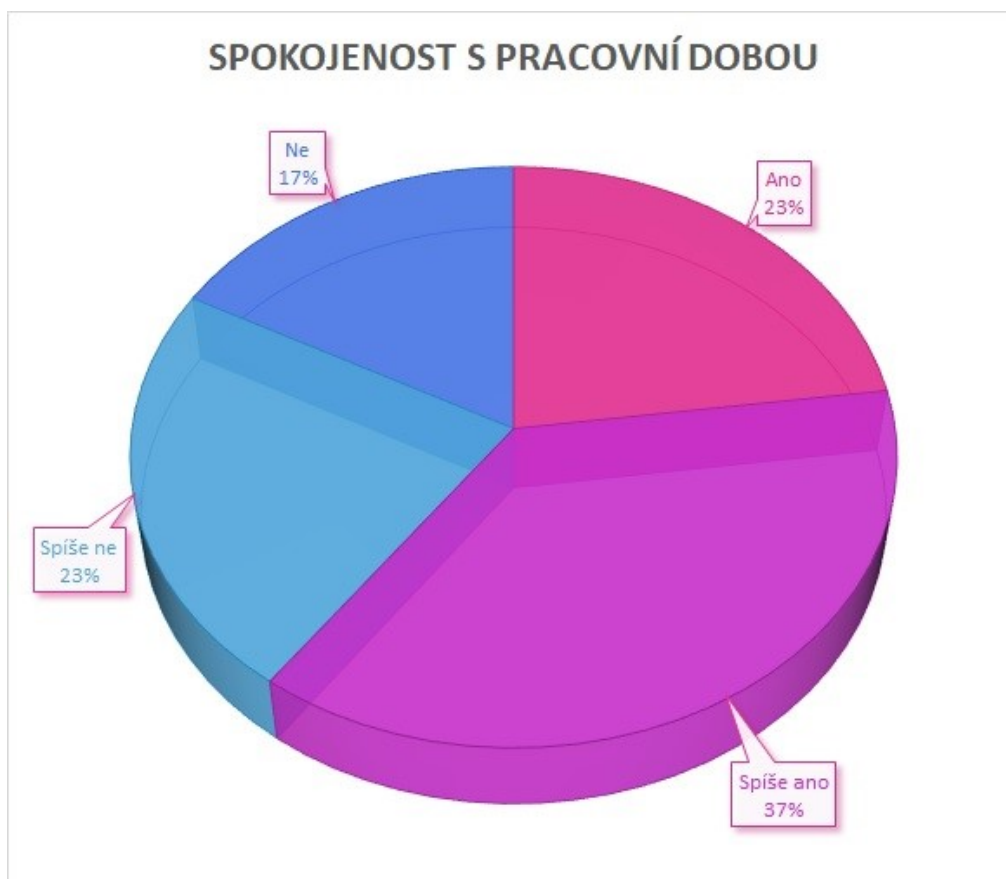
Graf č. 10

Celých 55 (78,57 %) respondentů se domnívá, že jejich finanční ohodnocení není zcela adekvátní náročnosti profese. V doplnění uváděli především navýšení finančního ohodnocení v řádech tisíců korun měsíčně. Spokojeno se svým stávajícím finančním ohodnocením bylo 15 (21,43 %) respondentů.

Položka č. 11 – Jste spokojen/a s pracovní dobou v DDŠ?**Tabulka č. 11**

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	16,00	22,86	22,86
Spíše ano	26,00	37,14	60,00
Spíše ne	16,00	22,86	82,86
Ne	12,00	17,14	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 11

Nejvíce respondentů 26 (37,14 %) je spíše spokojeno s pracovní dobou. Zcela spokojeno je 16 (22,86 %) respondentů. Spíše ne/spokojeno je rovněž 16 (22,86 %) respondentů a zcela nespokojeno je 12 (17,14 %) respondentů. Zde došlo ze strany respondentů k rozšíření odpovědí. Vzhledem k tomu, že ke sběru dat docházelo

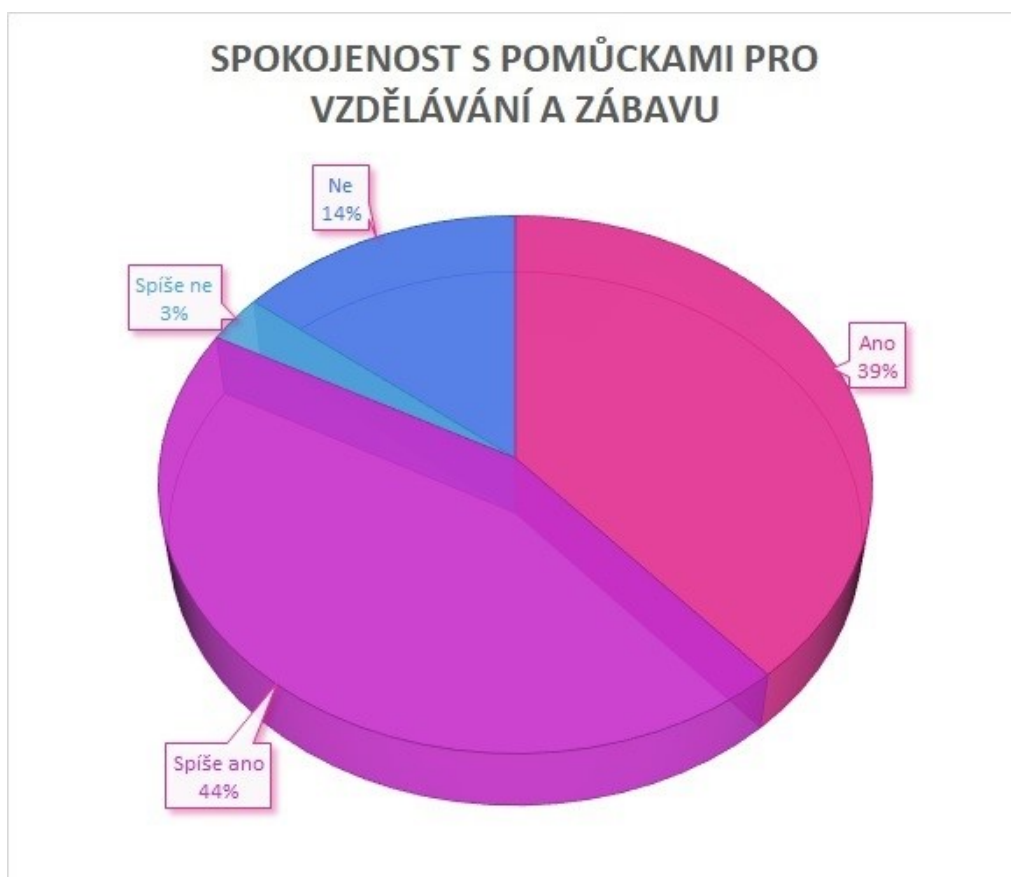
v jednu z nejobtížnějších dob v souvislosti s nakažením COVID – 19 (téměř 30 % zaměstnanců nakaženo – směny se tedy rozepisovaly mezi zbývající), dopisovali respondenti do dotazníku, že současným navržením pracovní doby nesouhlasí, ale jsou si vědomi obtížnosti a naléhavosti situace.

Položka č. 12 – Jste spokojen/a s pomůckami pro vzdělávání a zábavu dětí?

Tabulka č. 12

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	27,00	38,57	38,57
Spíše ano	31,00	44,29	82,86
Spíše ne	2,00	2,86	85,71
Ne	10,00	14,29	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 12

Respondenti jsou spíše spokojeni v 31 (44,29 %) případech. Zcela spokojeno je 27 (38,57 %) respondentů. Zcela nespokojeno je 10 (14,29%) respondentů a spíše nespokojeni jsou jen 2 (2,86 %) respondenti.

Položka č. 13 – Jste spokojen/a s prostory a vybavením v DDŠ?**Tabulka č. 13**

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	29,00	41,43	41,43
Spíše ano	27,00	38,57	80,00
Spíše ne	5,00	7,14	87,14
Ne	9,00	12,86	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 13

Největší část respondentů 29 (41,43 %) je spokojena se stávajícími prostory a vybavením DDŠ. Velice podobný počet 27 (38,57 %) respondentů je spíše spokojena a 5 (7,14 %) respondentů spíše nespokojena. Jen 9 (12,86 %) nespokojena úplně.

Položka č. 14 – Jak sám/a hodnotíte dosavadní výsledky při práci s dětmi?

Tabulka č. 14

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Jako výtečný	5,00	7,14	21,43
Jako velmi dobré	29,00	41,43	48,57
Jako dobré	27,00	38,57	87,14
Jako vyhovující	9,00	12,86	100,00
Jako nevyhovující	0,00	0,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 14

Při hodnocení svých dosavadních výsledků při práci s dětmi zvolilo 29 (41,43 %) respondentů jako velmi dobré a 27 (38,57 %) respondentů jako dobré. Jen 5 (7,14 %) respondentů hodnotí svou práci s dětmi jako výtečnou a 9 (12,86 %) jako vyhovující. Nikdo 0 (0 %) z dotazovaných nehodnotí svou práci jako nevyhovující.

Položka č. 15 – Máte nadále informace o dětech, které opustí DDŠ?**Tabulka č. 15**

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	2,00	2,86	2,86
Spíše ano	13,00	18,57	21,43
Spíše ne	48,00	68,57	90,00
Ne	7,00	10,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 15

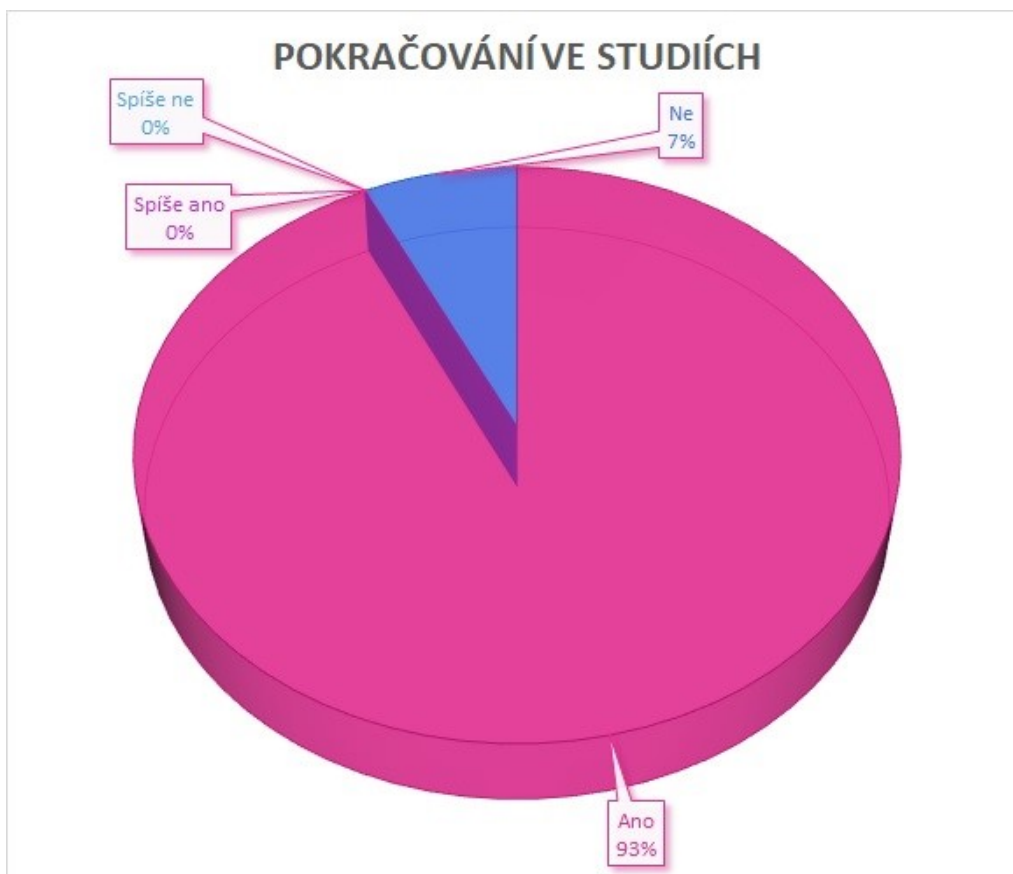
K informovanosti o dětech po opuštění DDŠ uvedli respondenti, že jen 2 (2,86 %) má informace a 13 (18,57 %) spíše má. Většina respondentů 48 (68,57 %) tyto informace spíše nemá a v 7 (10 %) je nemají vůbec.

Položka č. 16 – Pokračovalo některé dítě po ukončení povinné školní docházky v DDŠ ve studiích?

Tabulka č. 16

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	65,00	92,86	92,86
Spíše ano	0,00	0,00	92,86
Spíše ne	0,00	0,00	92,86
Ne	5,00	7,14	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 16

Většina 65 (92,86 %) respondentů uvedla, že po ukončení povinné školní docházky děti pokračují ve studiích s dovětkem, že téměř všichni tato studia nedokončí. Jen 5 (7,14 %) respondentů uvedlo, že děti do dalších studií nenastupují. Spíše ano a spíše ne nevedl nikdo 0 (0 %).

Položka č. 17 – Hlásilo se některé dítě po ukončení povinné školní docházky v DDŠ na Úřad práce ČR?

Tabulka č. 17

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	5,00	7,14	7,14
Spíše ano	0,00	0,00	7,14
Spíše ne	0,00	0,00	7,14
Ne	65,00	92,86	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 17

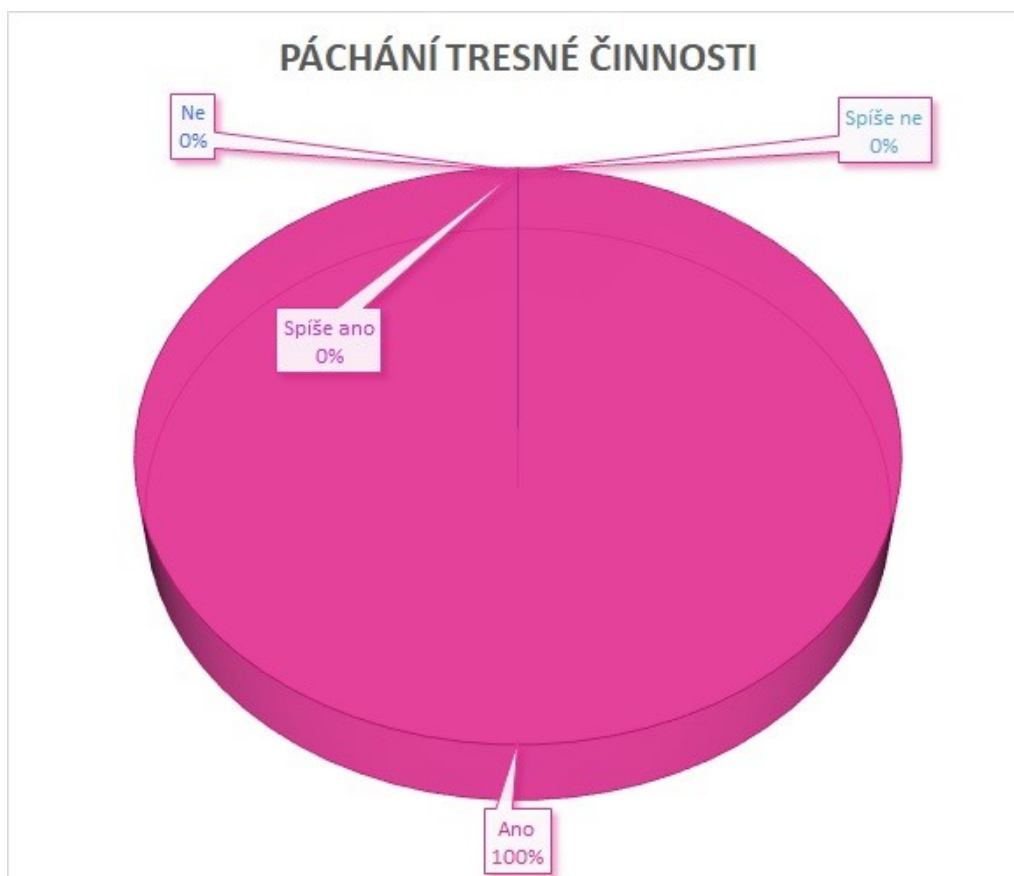
Většina 65 (92,86 %) respondentů uvedla, že nedochází k nahlašování dětí na Úřad práce ČR a jen 5 (7,14 %) uvedlo, že k tomuto dochází. Opět žádný 0 (0 %) s respondentů neuvedl možnost spíše ano nebo spíše ne.

Položka č. 18 – Páchalo některé dítě po ukončení pobytu v DDŠ trestnou činnost?

Tabulka č. 18

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	70,00	100,00	100,00
Spíše ano	0,00	0,00	100,00
Spíše ne	0,00	0,00	100,00
Ne	0,00	0,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 18

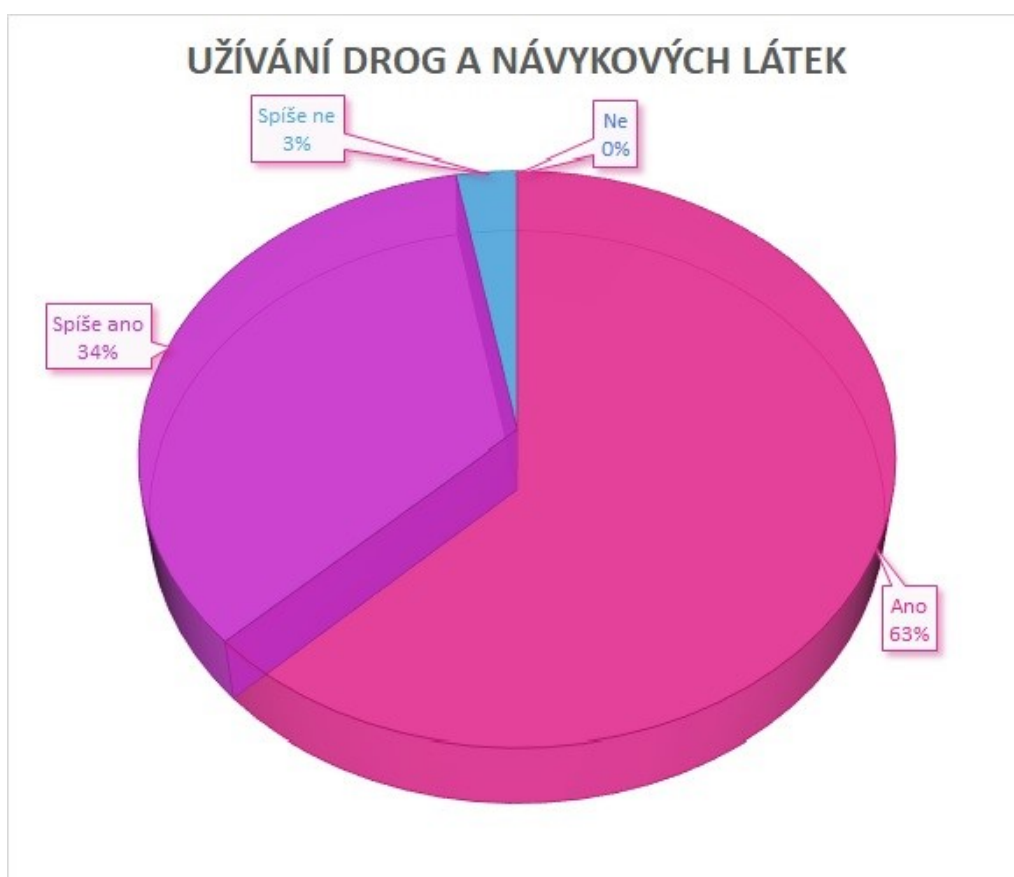
Z dotazníku vyplynulo, že všech 70 (100 %) respondentů se domnívá, že některé děti po ukončení pobytu v DDŠ páchají/lo trestnou činnost. Žádný 0 (0 %) z dotazovaných nezvolil možnost spíše ano, spíše ne nebo ne.

Položka č. 19 – Stalo se některé dítě po odchodu z DDS uživatelem drog, nebo návykových látek?

Tabulka č. 19

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	44,00	62,86	62,86
Spíše ano	24,00	34,29	97,14
Spíše ne	2,00	2,86	100,00
Ne	0,00	0,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 19

Většina 44 (62,86 %) dotazovaných respondentů se domnívá, že se děti po opuštění DDS stanou drogově závislými a 24 (34,29 %) tuto alternativu připouští (spíše ano). Jen 2 (2,86 %) respondenti uvádí, že se tak spíše nestane a nikdo 0 (0 %) nevedl, že se tak nestane.

Položka č. 20 – Myslíte si, že opatření ve výchově pro děti v zákonu č. 109/2002 Sb. jsou dostačující?

Tabulka č. 20

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	53,00	75,71	75,71
Ne	17,00	24,29	100,00
Celkem	70,00	100,0	

Graf č. 20

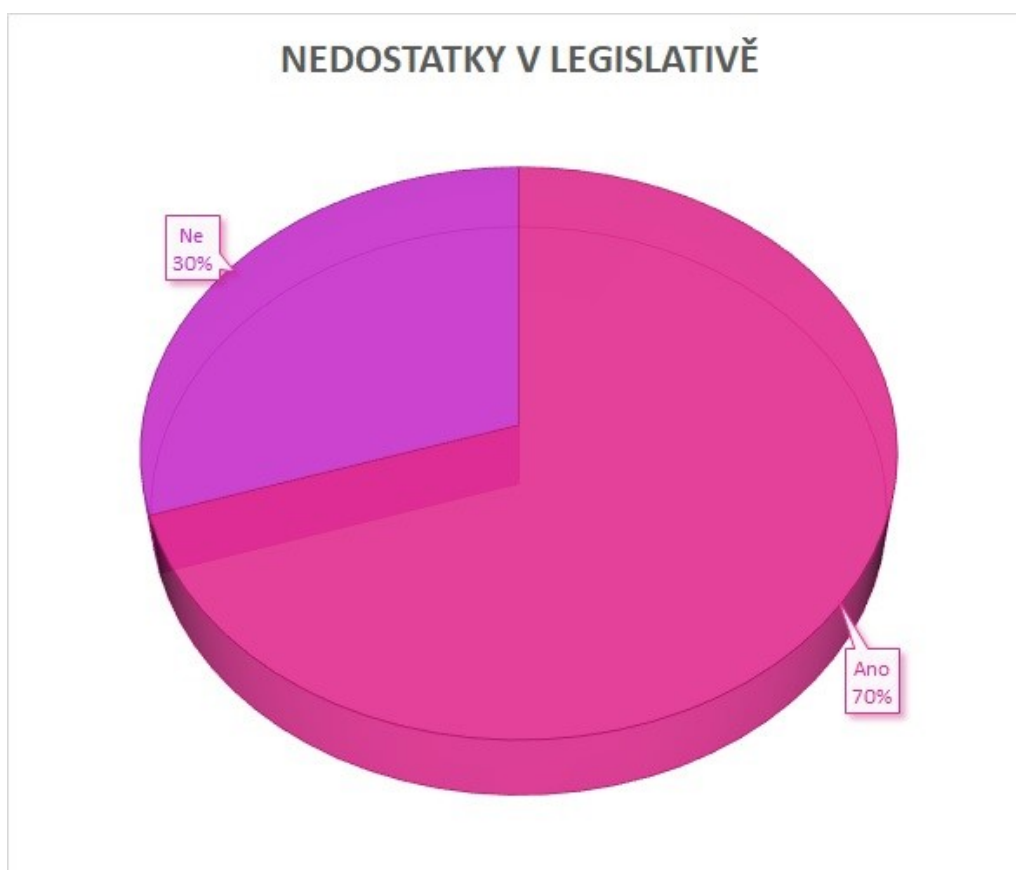
Většina 53 (75,71 %) respondentů se domnívá, že opatření ve výchově pro děti daná zák. č. 109/2002 Sb. jsou dostačující. Jen 17 (24,29 %) respondentů je jiného názoru a má tato opatření za nedostačující.

Položka č. 21 – Myslíte si, že je současná legislativa vedení a přístupování k výchově dětí v DDŠ (obecně) dostačující?

Tabulka č. 21

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	49,00	70,00	70,00
Ne	21,00	30,00	100,00
Celkem	70,00	100,0	

Graf č. 21

Většina 49 (70 %) dotazujících uvedla, že současná a platná legislativa v přístupování k výchově dětí v DDŠ je dostačující. Přesto se 21 (30 %) domnívá o opaku a je přesvědčena, že je současná legislativa nedostačující.

Položka č. 22 – Myslíte si, že je institucionální péče o děti prospěšná?

Tabulka č. 22

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	35,00	50,00	50,00
Ne	35,00	50,00	100,00
Celkem	70,00	100,0	

Graf č. 22

Na tuto otázku se respondenti rozdělili rovným dílem tedy 35/35 (50/50 %) a polovina se domnívá, že je institucionální péče dětem ku prospěchu druhá polovina se domnívá, že nikoli.

Položka č. 23 – Myslíte si, že se jsou děti po opuštění institucionální péče, schopny zařadit se řádně do společnosti a vést řádný a nekonfliktní život?

Tabulka č. 23

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	20,00	28,57	50,00
Spíše ano	13,00	18,57	68,57
Spíše ne	27,00	38,57	85,71
Ne	10,00	14,29	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 23

Menší část 20 (28,57 %) si myslí, že děti po opuštění institucionální péče, je schopna se do společnosti řádně zařadit. Větší část 27 (38,57 %) se domnívá, že spíše ne a 10 (14,29 %) se domnívá, že vůbec ne. Ke spíše ano se přiklání 13 (18,57 %) respondentů.

11 Interpretace hypotéz

Ke stanovení potvrzení či vyvrácení předem uvedených hypotéz využiji získaná data z šetření.

Hypotézy:

1. Více než 80 % respondentů je spokojených s výsledky jejich výchovně vzdělávacích metod a postupů.

Výsledek – hypotéza č.1, byla vyhodnocením dat z dotazníku **potvrzena**. Dle shromážděného materiálu je 87,14 % respondentů s výsledky své práce spokojena. (viz tabulka a graf č. 14).

2. Méně jak 30 % respondentů má relevantní informace o dětech, které opustili DDŠ v minulosti.

Výsledek – hypotéza č. 2, byla vyhodnocením dat z dotazníku **potvrzena**. Dle shromážděného materiálu má 21,43 % respondentů relevantní informace o dětech, které opustili DDŠ. (viz tabulka a graf č. 15).

3. V 70 % souhlasí se současnou legislativou vedení a přistupování k výchově dětí v DDŠ.

Výsledek – hypotéza č. 3, byla vyhodnocením dat z dotazníku **potvrzena**. Dle shromážděného materiálu 70,00 % respondentů souhlasí se současnou legislativou vedení a přistupování k výchově dětí v DDŠ. (viz tabulka a graf č. 21).

4. Mezi 60,00 % respondentů panuje obecná shoda nad prospěšností institucionální péče.

Výsledek – hypotéza č. 4, byla vyhodnocením dat z dotazníku **vyvrácena**. Dle shromážděného materiálu mezi 50,00 % respondentů panuje obecná shoda nad prospěšností institucionální péče. (viz tabulka a graf č. 22).

12 Vyhodnocení získaných dat

Na základě získaných dat z šetření bylo, mimo jiné zjištěno, že téměř 78,57 % (viz tab. č. 10) dotazovaných není spokojeno s výší svého

finančního ohodnocení za výkon své profese. S délkou pracovní doby jsou zaměstnanci ve shodě v 60,00 % (viz tab. č. 11). S pomůckami pro vzdělávání a zábavu dětí jsou spokojeni respondenti v 82,86 % (viz tab. č. 12). S prostory a vybavením DDŠ je spokojeno 80,00 % respondentů (viz tab. č. 13).

Další informace vyplývající z dotazníku jsou, že 92,86 % respondentů se domnívá, že děti po dokončení povinné školní docházky pokračují ve studiu. Následným pozorováním bylo nutno tuto informaci doplnit o fakt, že většina těchto studií po opuštění DDŠ ihned zanechají a studia nedokončí. Jen 7,14 % (viz tab. č. 17) dotazovaných uvedlo, že po ukončení povinné školní docházky se děti hlásí na Úřad práce.

Poměrně vysoké procento 87,14 % (viz tab. č. 14) respondentů uvedlo, že je spokojeno se svými výsledky při práci s dětmi. Toto tvrzení je v hlubokém rozporu s výsledky v položkách 18 a 19 kde bylo šetřením zjištěno, že se respondenti domnívají, že až 100 % dětí po ukončení pobytu v DDŠ páchalo trestnou činností a až 97,14 % respondentů se domnívá, že se děti po odchodu z DDŠ staly uživateli drog a jiných návykových látek. Tyto dvě položky jsou dále také v rozporu s položkou č. 23, kde 68,57 % respondentů uvedlo, že jsou děti schopny po opuštění DDŠ vést řádný život a zařadit se do společnosti. Je tedy zřejmé, že si zaměstnanci DDŠ jsou vědomi faktu, že se děti opouštějící DDŠ stávají zátěží pro společnost a institucionální výchova nedosahuje takových výsledků, jakých by chtěla.

Přesto se přesně polovina dotazovaných 50,00 % (viz tab. č. 22) domnívá, že je institucionální péče dětem ku prospěchu a současnou legislativu vedení a výchovy dětí v 70,00 % (viz tab. č.21) považují za dostačující, včetně zákona č. 109/2002 Sb., kde jej 75,71 % (viz tab. č.20) respondentů považuje za dostatečný.

Jako jeden z možných problémů se ukazuje zpětná vazba. Dostatečné informace o dětech, které opustili DDŠ má jen 21,43 % (viz tab. č. 15) dotazovaných respondentů.

13 Závěr

Práce s dětmi umístěnými v DDŠ je práce nelehká a vyžadující nejen dobré teoretické znalosti, dlouhou praxi, psychickou a fyzickou zdatnost, ale především empatii a schopnost nahradit dětem jejich přirozené rodinné prostředí.

Z výsledků šetření se ukázalo, že připravenost zaměstnanců v DDŠ není ideální. I když jsou zaměstnanci v převážné většině s výsledky své práce spokojeni, sami připouštějí fakt, že děti po opuštění DDŠ nejsou plně připraveny na samostatný život a většinou páchají trestnou činností, bývají závislé na drogách a zařazení do „normální“ komunity se jim nedaří. Následně se stávají rodiči nechtěných a zatížených potomků, kteří se opět stávají členy institucionální výchovy a tím uzavírají nekonečnou spirálu společensky vyřazené komunity.

Na toto téma jsou mnohé studie, např. „Vybrané výzkumy a poznatky o vlivu rané institucionální výchovy na vývoj dítěte“ (Burianová, 2017), ale i studie staršího data, které uvádějí Langmeier a Matějček ve své knize „Psychická deprivace v dětství“, kde na stranách 73 až 90 uvádějí seznam realizovaných výzkumů do šedesátých let minulého století na téma psychické deprivace u dětí v souvislosti s ústavní péčí a nepříznivými podmínkami v rodinných poměrech. (Langmeier, 2011)

Přesto, že dopad institucionální výchovy je zřejmý a mnohými studii podložený, nemusí být dopad na děti tak fatální. Přes všechnu legislativní podporu státu je především výchova a vzdělávání dětí v DDŠ v rukou zaměstnanců těchto zařízení, kteří mají za úkol vytvoření podmínek k odstranění poruch tzv. attachmentu,²¹ tedy poruch vztahů mezi dětmi a osobou poskytující péči. Vystává tedy otázka, co změnit, či udělat, aby se současný stav změnil a dal dětem v DDŠ větší šanci na kvalitní život?

²¹ Termín **attachment** (vazba, přilnutí, připoutání) se v češtině často používá v původní anglické verzi a v rozšířeném významu může označovat citové přilnutí obecně. Viz <http://www.pravonadetstvi.cz/odbornici/attachment/>

Domnívám, že základem bude několik nevyhnutelných změn. Především změna vzdělávání u zaměstnanců DDŠ, zkvalitnění výuky na vysokých školách, ale také zkvalitnění proškolení již v průběhu výkonu profese. Dále jsem zastánce zapojování zaměstnanců do vědeckých projektů zkoumajících vývoj při práci s dětmi. Zaměstnanci tím získají lepší praktické dovednosti a zpětnou vazbu k uskutečněným změnám ve vývoji dětí po opuštění jejich zařízení. A v neposlední řadě zdokonalení výběrového řízení, potažmo psychologického vyšetření k získání opravdu empatických a attachmentu schopných profesionálů.

Výše uvedené změny by měly vést k vytvoření základních stavebních kamenů pro práci s dětmi a tím zvýšit jejich šanci na kvalitní život, bez strastí spojených s trestnou činností a užíváním omamných a psychotropních látek, které mají často za následek nevratné negativní změny v životě každého jedince.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. *Stručné dějiny pedagogiky*. [Online 5.7.2020] 2020. <https://www.fi.muni.cz/~qprokes/pedagogika/dejiny.html>.
2. SMOLEK, Zdeněk. *Etopedie*. Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2010. stránky 13-18. ISBN 978-80-86723-84-6.
3. HYTUROVÁ , Miluše, RŮŽIČKA, Michal a SPĚVÁČEK, Jan. *Úvod do speciální pedagogiky osob s psychosociálním ohrožením a narušením*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. stránky 29, 35. ISBN 978-80-244-3726-2.
4. CHALOUPKA, Luboš, VOCILKA, Miroslav a MOUCHA, Zdeněk. *Etopedie*. Praha : Nakladatelství Albatrol, 1986. stránky 5-6.
5. HYTUROVÁ, Miluše, RŮŽIČKA , Michal a SPĚVÁČEK, Jan. *Uvod do speciální pedagogiky osob s psychosociálním ohrožením a narušením*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. str. 36. Sv. ISBN 978-80-244-3726-2.
6. JANKŮ, Kateřina a KALEJA, Martin. Trilinearita Snoezelenu ve speciálněpedagogickém výzkumu. *Grant journal*. July 2018 , Sv. vol. 7, ISSN 1805-062X, 1805-0635 [Online 3.9.2020].
7. Zákon číslo 89/2012 Sb., *občanský zákoník*. [Online 3.9.2020] v platném znění.
8. *Zákon číslo 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*.
9. Zákon číslo 109/2002 Sb. *o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů*. [Online] v platném znění.
10. NEŠPOR, Zdeněk R. *Sociologická Encyklopedie*. [Online 5.10.2020] Sociologický ústav AV ČR, V.V.I., 2020. <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Chování>.
11. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2008. str. 779. Sv. Rozšířené a přepracované vydání. ISBN 978-80-7367-414-4.
12. KALEJA, Martin. *Základy etopedie*. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. str. 38.
13. PIPEKOVÁ, Jarmila a et al. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Piado, 2010. stránky 61-75. ISBN 978-80-7315-198-0.

14. VYBÍRAL, Zdeněk. *Lži, polopravdy a pravda v lidské komunikaci*. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-812-0.
15. RENOTIÉROVÁ, Marie, LUDÍKOVÁ, Libuše a kolektiv. *Speciální pedagogika*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006.
16. Behaviorální závislost. *Terapeut a lektor*. [Online] 2019. [Citace: 7. 10 2020.] <https://www.matejkrejci.cz//behavioralni-zavislost/>.
17. KUKLOVÁ, Marie. *Kognitivně-behaviorální terapie v léčbě závislosti*. Praha : Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1101-3.
18. POLICIE ČR. Šikana. *Preventivní informace Policie ČR*. [Online 3. 10 2020]. <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-sikana.aspx>.
19. DOLEJŠÍ, Štěpán a NÁJEMNÍKOVÁ, Věra. *Vnitřní řád*. Dobřichovice : interní dokument, 2019. stránky 5-12.
20. EDELSBERGER, Ludvík. *Defektologický slovník*. Jinočany : H+H, 2000. Sv. 3. upr. vyd. ISBN 80-86022-76-5.
21. VOCILKA, Miroslav. *Náplň činnosti středisek výchovné péče pro děti a mládež*. Praha : Tech-market, 1996. ISBN 80-902134-5-6 .
22. Vyhláška číslo 107/2008 Sb., o školním stravování. [Online 5.11.2020] v platném znění.
23. Vyhláška číslo 334/2003Sb., kterou se upravují podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních. [Online 1.11.2020] v platném znění.
24. Nařízení vlády 460/2013 o stanovení částky příspěvku na úhradu péče, částky kapesného, hodnoty osobních darů a hodnoty věcné pomoci nebo peněžitého příspěvku dítěti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy. [Online] v platném znění.
25. BURIANOVÁ, Veronika. *Vybrané výzkumy a poznatky o vlivu rané institucionální výchovy na vývoj dítěte*. Praha : Středisko náhradní rodinné péče, 2017.
26. LANGMEIER, Josef a MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychická deprivace v dětství*. místo neznámé : Nakladatelství Karolinum, 2011. 978-80-246-2866-0.
27. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu*, GRADA, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
28. MKN – 10, *Mezinárodní klasifikace nemocí*, Česká verze, platnost od 1.1.2020, [Online 31. 10 2020], <https://mkn10.uzis.cz/>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- ADD – Attention Deficit Disorder – porucha pozornosti bez hyperaktivity
- ADHD – Attention Deficit Hyperactivity Disorder – hyperaktivita s poruchou pozornosti
- Atd. – A tak dále
- AV ČR – Akademie věd České republiky
- DD – Dětský domov
- DDŠ – Dětský domov se školou
- DÚM – Diagnostický ústav pro mládež
- MKN – Mezinárodní klasifikace nemocí
- MPP – Minimální púreventivní program
- MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
- Např. - Například
- ODD – Oppositional Defiant Disorders – porucha opozičního vzdoru
- OSPOD – Oddělení sociálně – právní ochrany dětí
- OV – Ochranná výchova
- PPP – Pedagogicko psychologická poradna
- PROD – Program rozvoje osobností dítěte
- SPC – Speciálně pedagogické centrum
- SUP – Středisko výchovné péče
- ZŠ – Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Obr. č. 1 – Behaviorální závislosti, zdroj dat web.	15
Obr. č. 2 – Organizační struktura DDŠ Ostrava	18
Tabulka č. 1: Postup řešení při útěku dítěte z DDŠ	27
Tabulka č. 2: Postup při návratu dítěte z útěku	27
Tabulka/Graf č. 10 – Finanční ohodnocení zaměstnanců	32
Tabulka/Graf č. 11 – Spokojenost s pracovní dobou	33
Tabulka/Graf č. 12 – Spokojenost s pomůckami pro vzdělávání a zábavu	35
Tabulka/Graf č. 13 – Spokojenost s prostory a vybavením	36
Tabulka/Graf č. 14 – Hodnocení výsledků práce s dětmi	37
Tabulka/Graf č. 15 – Informovanost zaměstnanců DDŠ	38
Tabulka/Graf č. 16 – Pokračování ve studiích	39
Tabulka/Graf č. 17 – Nahlášení na Úřad práce	40
Tabulka/Graf č. 18 – Páchání trestné činnosti	41
Tabulka/Graf č. 19 – Užívání drog a návykových látek	42
Tabulka/Graf č. 20 – Opatření ve výchově	43
Tabulka/Graf č. 21 – Nedostatky v legislativě	44
Tabulka/Graf č. 22 – Prospěch institucionální výchovy	45
Tabulka/Graf č. 23 – Zařazení dětí do společnosti	46

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Seznam Tabulek /Grafů č. 1 až č. 9

Tabulka/Graf č. 1 – Pohlaví respondentů	56
Tabulka/Graf č. 2 – Věk respondentů	57
Tabulka/Graf č. 3 – Rodinný stav respondentů	58
Tabulka/Graf č. 4 – Vzdělání respondentů	59
Tabulka/Graf č. 5 – Délka pracovního poměru respondentů	60
Tabulka/Graf č. 6 – Pracovní zařazení respondentů	61
Tabulka/Graf č. 7 – Spokojenost s pracovním zařazením	62
Tabulka/Graf č. 8 – Spokojenost s dosaženým vzděláním	63
Tabulka/Graf č. 9 – Doplnění kvalifikace v oboru	64

Příloha č. 2 – Dotazník

Dotazník	66
----------	----

Přílohy

Příloha č. 1 – Tabulky/Grafy č. 1 až č. 9

Položka č. 1 – Pohlaví respondentů

Tabulka č. 1

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Žena	49,00	70,00	70,00
Muž	21,00	30,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 1

Šetření se zúčastnilo 49 (70,0 %) žen a 21 (30,0 %) mužů z celkového počtu 70 (100 %).

Položka č. 2 – Věk respondentů**Tabulka č. 2**

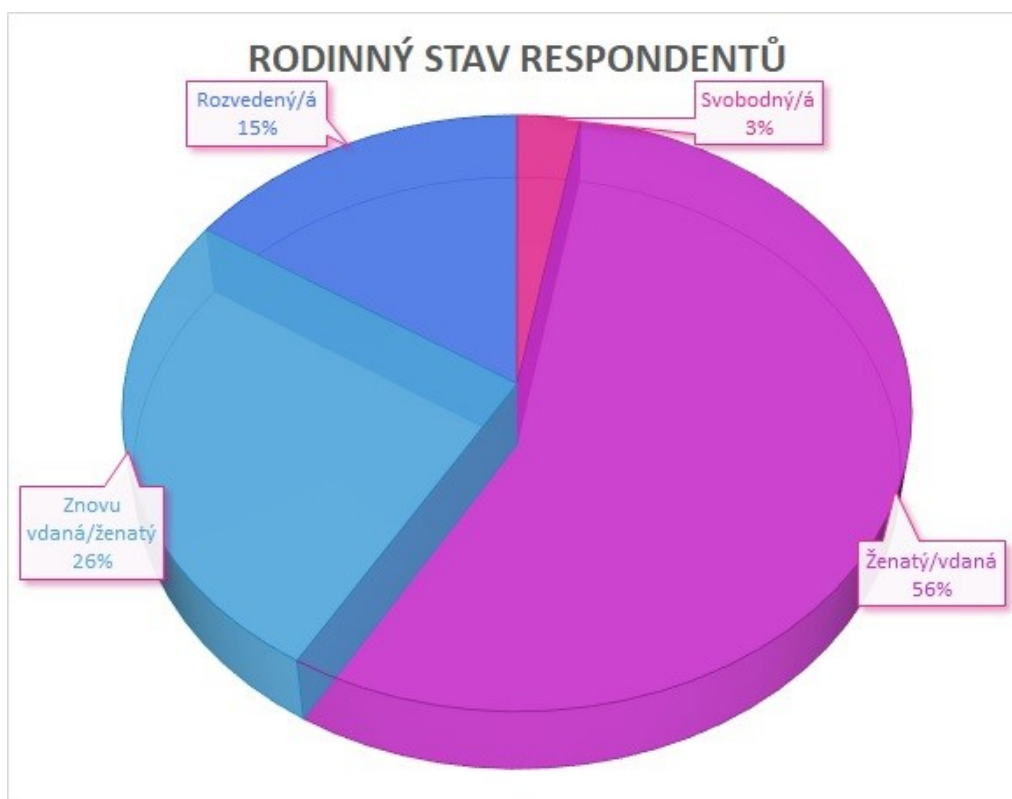
Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
20 až 29 let	1,00	1,43	1,43
30 až 39 let	24,00	34,29	35,71
40 až 49 let	45,00	64,29	100,0
50 a více	0,00	0,00	100,0
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 2

Nejčastěji zastoupený věk respondentů je mezi 40 až 49 rokem života a to v 45 (64,3 %) případech. Následuje věk respondentů v rozmezí 30 až 39 let ve 24 (34,3 %) případech a 1 (1,4 %) respondent s věkem v rozmezí 20 až 29 let.

Položka č. 3 – Rodinný stav respondentů**Tabulka č. 3**

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Svobodný/á	2,00	2,86	2,86
Ženatý/vdaná	39,00	55,71	58,57
Znovu vdaná/ženatý	18,00	25,71	84,29
Rozvedený/á	11,00	15,71	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 3

Zde bylo zjištěno, že 39 (55,7 %) respondentů je ženatých/vdaných, rozvedených respondentů je 11 (15,7 %) a svobodných 2 (1,4 %). Nad rámec dotazníku bylo dopsáno 18 (25,7 %) respondenty - podruhé vdaných/ženatých.

Položka č. 4 – Vzdělání respondentů**Tabulka č. 4**

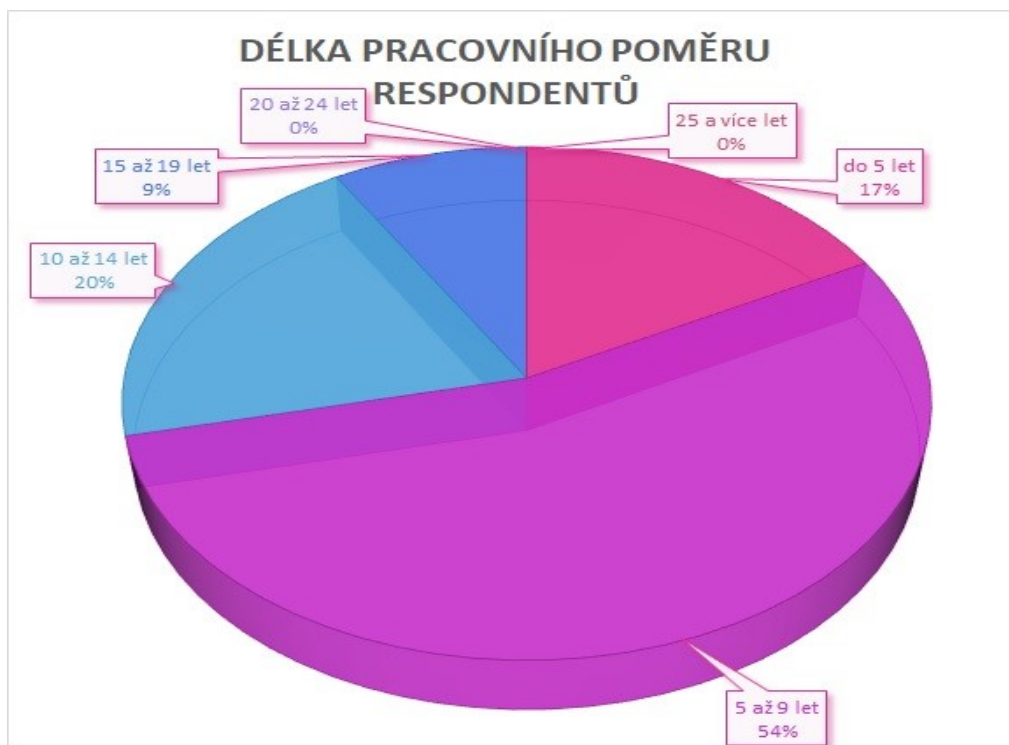
Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Středoškolské	15,00	21,43	21,43
Vysokoškolské bakalářské	20,00	28,57	50,00
Vysokoškolské magisterské	35,00	50,00	100,00
Jiné vysokoškolské	0,00	0,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 4

Středoškolského vzdělání dosáhlo 15 (21,4 %) respondentů, vysokoškolského bakalářského vzdělání dosáhlo 20 (28,5 %) respondentů a 35 (50,0 %) respondentů dosáhlo vysokoškolského magisterského studia. Žádný 0 (0 %) z dotazovaných respondentů nezískal vyšší (doktorandský) stupeň vysokoškolského vzdělání.

Položka č. 5 – Délka pracovního poměru respondentů**Tabulka č. 5**

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
do 5 let	12,00	17,14	17,14
5 až 9 let	38,00	54,29	71,46
10 až 14 let	14,00	20,00	91,40
15 až 19 let	6,00	8,57	100,00
20 až 24 let	0,00	0,00	100,00
25 a více let	0,00	0,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 5

Nejčastěji byla zastoupena délka zaměstnaneckého poměru v rozmezí 5 až 9 let v počtu 38 (54,2 %) respondentů, následovaný délkou pracovního poměru v rozmezí 10 až 14 let v počtu 14 (20,0 %) respondentů. Rozmezí 15 až 19 let zvolilo 6 (8,5 %) respondentů a dobu kratší než 5 let zvolilo 12 (17,3 %). Rozmezí 20 až 24 let a 25 a více let zvolilo 0 (0 %) respondentů.

Položka č. 6 – Pracovní zařazení respondentů**Tabulka č. 6**

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Vychovatel	47,00	67,14	67,14
Etoped	5,00	7,14	74,29
Psycholog	3,00	4,29	78,57
Pedagog	3,00	4,29	82,86
Speciální pedagog	12,00	17,14	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 6

Profesní zařazení jako vychovatel bylo zvoleno u 47 (67,14 %) respondentů, následováno 12 (17,14%) speciálních pedagogů, 3 (4,29%) pedagogů, 3 (4,29 %) psychologů a 5 (7,14 %) etopedů.

Položka č. 7 – Spokojenost/Nespokojenost se svým stávajícím pracovním zařazením:

Tabulka č. 7

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	27,00	38,57	38,57
Spíše ano	12,00	17,14	55,71
Spíše ne	10,00	14,29	70,00
Ne	21,00	30,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 7

Úplně spokojených respondentů se svým pracovním zařazením bylo 27 (38,57 %), spíše ano označilo 12 (17,14 %) respondentů. Zcela nespokojených respondentů bylo 10 (14,29 %) a spíše ne 21 (30,00 %).

Položka č. 8 – Úvaha o výši dosaženého vzdělání:**Tabulka č. 8**

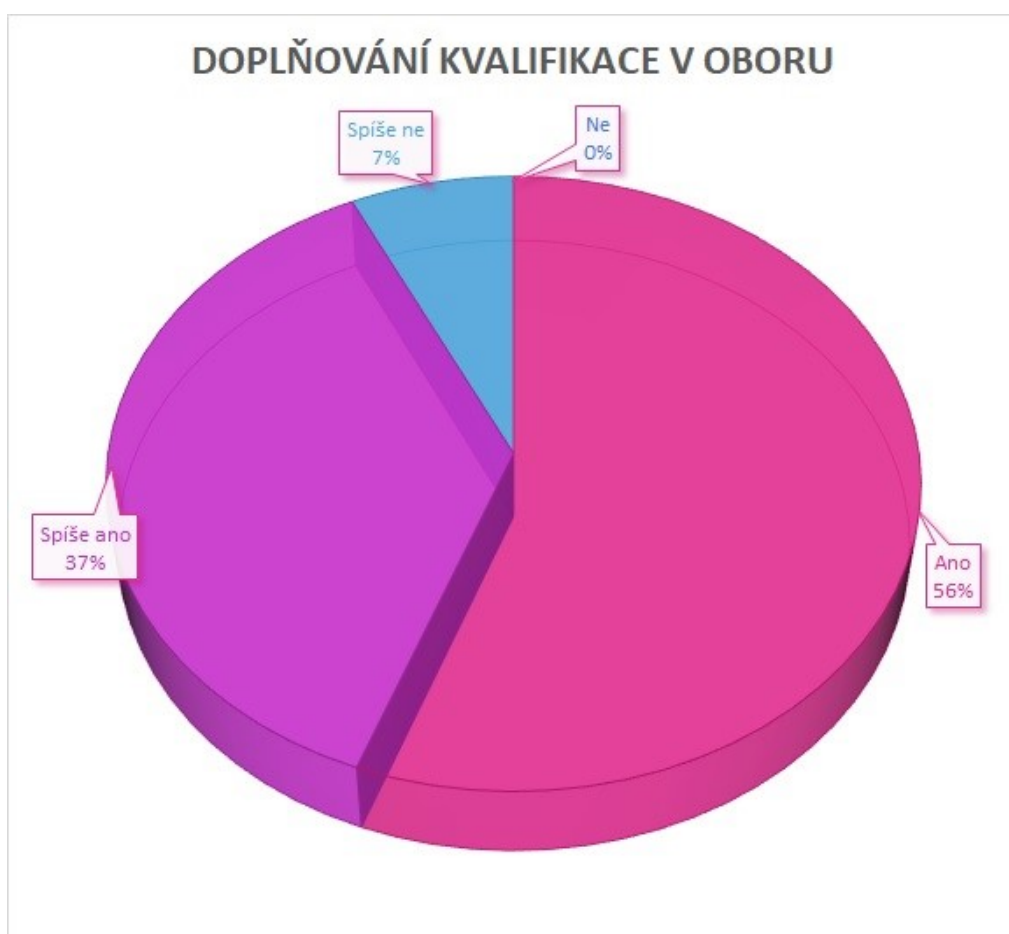
Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	65,00	92,86	92,86
Spíše ano	3,00	4,29	97,14
Spíše ne	0,00	0,00	97,14
Ne	2,00	2,86	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 8

Většina respondentů pokládá své současné vzdělání jako dostatečné 65 (92,86 %). Spíše ano uvedli 3 (4,29 %) respondenti. Spíše ne nevedl nikdo 0(0 %). O Další studiu uvažují 2 (2,86 %) respondenti.

Položka č. 9 – Možnost doplnění kvalifikace/vzdělání v profesi:**Tabulka č. 9**

Možnosti	Počet	%	Kumulativní %
Ano	39,00	55,71	55,71
Spíše ano	26,00	37,14	92,86
Spíše ne	5,00	7,14	100,00
Ne	0,00	0,00	100,00
Celkem	70,00	100,00	

Graf č. 9

Možnost zvýšení kvalifikace v oboru cestou školení nebo jiné mimoškolního vzdělávání zcela připustilo 39 (55,71 %) respondentů, spíše ano uvedlo 26 (37,14 %) respondentů, spíše ne 5 (7,14 %) respondentů a žádný nebyl zcela proti 0 (0 %).

Příloha č. 2 - Dotazník**Výzkumné otázky:****1) Pohlaví:**žena muž **2) Váš věk:**20 až 29 let 30 až 39 let 40 až 49 let **3) Stav:**svobodný/á ženatý, vdaná rozvedený/á **4) Nejvyšší dosažené vzdělání:**Středoškolské Vysokoškolské bakalářské Vysokoškolské magisterské Jiné vysokoškolské (MUDr., JUDr. Apod.) **5) Délka zaměstnaneckého poměru v DDŠ:**Do 5 let 5 až 9 let 10 až 14 let 15 až 19 let 20 až 24 let 25 a více let

6) Vaše profesní zařazení:

- Vychovatel
- Etoped
- Psycholog
- Pedagog
- Speciální pedagog

7) Jste spokojen/a se svým profesním zařazením, které vykonáváte?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

8) Je Vaše dosažené vzdělání konečné?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

9) Chcete si doplňovat kvalifikaci, nebo vzdělání v profesi?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

10) Domníváte se, že výše stávajícího finančního ohodnocení zaměstnanců DDŠ (obecně) odpovídá náročnosti vykonávané profese?

- Ano
- Ne Jaká je tedy Vaše představa:

11) Jste spokojen/a s pracovní dobou v DDŠ?

- Ano velmi
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

12) Jste spokojen/a s pomůckami pro vzdělávání a zábavu dětí?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

13) Jste spokojen/a s prostory a vybavením v DDŠ?

- Ano velmi
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

14) Jak sám/a hodnotíte své dosavadní výsledky při práci s dětmi?

- Jako výtečné
- Jako velmi dobré
- Jako dobré
- Jako vyhovující
- Jako nevhovující

15) Máte nadále informace o dětech, které opustí DDŠ?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

16) Pokračovalo některé dítě po ukončení povinné školní docházky v DDŠ ve studiích?Ano Spíše ano Spíše ne Ne **17) Hlásilo se některé dítě po ukončení povinné školní docházky v DDŠ na Úřad práce ČR?**Ano Spíše ano Spíše ne Ne **18) Páchalo některé dítě po ukončení pobytu v DDŠ trestnou činnost?**Ano Spíše ano Spíše ne Ne **19) Stalo se některé dítě po odchodu z DDŠ uživatelem drog, nebo návykových látek?**Ano Spíše ano Spíše ne Ne **20) Myslíte si, že opatření ve výchově pro děti v zákonu č. 109/2002 Sb. jsou dostačující?**Ano Ne

21) Myslíte si, že je současná legislativa vedení a přistupování k výchově dětí v DDŠ (obecně) dostačující?

Ano

Ne

22) Myslíte si, že je institucionální péče o děti prospěšná?

Ano

Ne

23) Myslíte si, že se jsou děti po opuštění institucionální péče schopny zařadit se řádně do společnosti a vést řádný a nekonfliktní život?

Ano

Spíše ano

Spíše ne

Ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Melanie Váchová

Obor: 7506R002 – Speciální pedagogika – vychovatelství (Bc. SPPGV)

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Význam pedagogické profesionality ve výchovné péči DDŠ Ostrava

Rok: 2021

Počet stran textu bez příloh: 50 stran

Celkový počet stran příloh: 14 stran

Počet titulů českých použitých zdrojů: 23

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: -

Počet internetových zdrojů: 5

Vedoucí práce: PhDr. Zdeněk Moucha CSc.